

**KLÍČ KE CVIČENÍ
Z UČEBNICE
ČESKÝ JAZYK 5
(55-50)
4. VYDÁNÍ**

Nakladatelství Nová škola – DUHA

www.novaskoladuha.cz

UČEBNICE — OPAKOVÁNÍ — str. 7 — OPAKOVÁNÍ —

1. Nauka o slově

1. ovoce, květiny, domácí mazlíčci/zvířata, zelenina, psací potřeby, prsty
2. sledovali jsme, vyhlíží, prohlížím se, pohlédli jsme, nahlíželi, loudal se, práce se nedařila, nastoupila, plížili se, bylo možné, se procházel, utíkal, kráčel, zažil, vlastnila, narostly jí, říkal/sdělil
3. a) Podívej se, vykřikl, pořád, chodí, buď potichu, zeptal se otec, prší
4. a) kolo; b) oko; c) myš

UČEBNICE — OPAKOVÁNÍ — str. 8 — OPAKOVÁNÍ —

2. Stavba slova

1. odletět na dovolenou, přiletět ze zahraničí, doletět až do cíle; odložit schůzku, podložit si hlavu polštářkem, založit stránku v knize; přeskočit přes pařez, vyskočit do výšky, uskočit stranou; podpálili jsme oheň, odpálili několik petard, připálila řízky; zaklepala na dveře, vyklepal koberce, rozklepal se zimou.
2. a) nad hlavami, za sebou, na palubě, u letiště, podle návodu, kolem stolu, do alba, za samolepky
c) letouny, let, letadla, letiště
3. a) viděli, vypadl, vyskočil, víla, visely, vyseli, vyrazili, vypadalo, viklala, viditelném, vina, výběhu, víkendu, výlov
b) Jizerské hory, Sněžka

UČEBNICE — OPAKOVÁNÍ — str. 9 — OPAKOVÁNÍ —

4. a) kvetou – květina, květinářství, vykvést, kvetoucí; voda – vodník, povodeň, vodní, vodovod; ticha – potichu, tichý, utišit; déšť – deštivý, deštník
b) Lidé si otevrou nad hlavami deštníky.
5. -tel – učitel, skladatel, spisovatel; -dlo – lepidlo, strašidlo, stavidlo; -yně – soudkyně, předsed- kyně, umělkyně; -ista – houslista, policista, rasista
6. nad lesy, nadbytek, pod postelí, podběl, dojíst, do dálky, bez peněz, bezbolestný, před sebou, přednést, za mnou, zamést, o práci, okovat, od vás, odpočinek, zamotat, za ním
7. b) Mirek (1) nešťastnou (2) náhodou (1) rozbil (5) můj (3) milovaný (2) hrneček (2).
c) hrneček – 4. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad

d) neoblíbený, nenáviděný

e) nešťastnou (ne – předpona, šťast – kořen, n – přípona, ou – koncovka); rozbil (roz – předpona, bil – kořen)

8. b) maminka, vybírala, nevzdychal, rozhořel

c) tatínek, maminka, hromádku, ohníček

d) oblast Českomoravské vrchoviny, Kraj Vysočina

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 10

OPAKOVÁNÍ

3. Podstatná jména

1. a) všem zvířatům, jejich řečí, dlouhou chvíli, přítel dětí, pro ně obrázky, vlasy zbělely, do pohádky, s kluky

b) zvířatům (3.), řečí (7.), chvíli (4.), dětí (2.), obrázky (4.), vlasy (1.), pohádky (2.), kluky (7.)

c) Josef Lada

2. a) město, moře, kuře, stavení; žena, růže, píseň, kost; pán, hrad, muž, stroj

b) předseda, soudce

3. a) světlo – tma, hluk – ticho, den – noc, údolí – pahorkatina, začátek – konec, radost – smutek, dobro – zlo, mokro – sucho

b) světlo (město), hluk (hrad), den (stroj), údolí (stavení), začátek (hrad), radost (kost), dobro (město), mokro (město)

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 11

OPAKOVÁNÍ

5. K: muž – král, hrad – kabát, žena – královna, město – kolo, kuře – kotě

P: pán – Pavel, stroj – petrklič, růže – police, kost – pomoc, moře – pole

V: muž – vědec, soudce – vládce, žena – vařečka, růže – vesnice, stavení – vedení

B: hrad – bazén, píseň – báseň, kost – bolest, město – bláto, moře – brouzdaliště

S: pán – slavík, předseda – starosta, píseň – soutěž, kuře – sele, stavení – skákání

6. a) k poli (moři), pod křídlo (město), z obydlí (stavení), se švihadlem (městem), do školy (ženy), s cibulí (růží), v broskvi (písni), na židli (růži), za chvíli (růži), do skály (ženy), v soli (písni/kosti), do kapsy (ženy), do vsi (kosti), bez kukly (ženy), s hřibem (hradem), na pytli (stroji), se lvem (pánem), o skladateli (muži), osel (pán), v kotli (stroji), k starostovi (předsedovi), posíláme pozdrav (hrad), s motýlem (pánem), v lese (lese)

b) k polím, pod křídly, z obydlí, se švihadly, do škol, s cibulemi, v broskvích, na židlích, za chvíle, do skal, v solích, do kapes, do vsí, bez kukel, s hříby, na pytlích, se lvy, o skladatelích, osli hýkají, v kotlích, k starostům, posíláme pozdravy, s hříby, v lesích

7. a) amazonské pralesy, z hrušek lezou červi, sedět na židlích, vyčištěné příkopy, vyjádří se slovy, ukaž

mi průkazy, listí na větvích, jedeme trolejbusy, rybář chytá lososy, váza s růžemi, dobré vtipy, vidím palmy, namaluj to barvami, jedovatí plazi, tuhé mrazy, taška s chleby, nad údolími svítá, létat nad poli, krabice s řetězy

b) Jižní Amerika

4. Slovesa

1. **b)** Všechna slovesa ve tvaru 2. osoby čísla množného: spatříte, víte, nevíte, byste hledali, byste chtěli vypátrat, vydejte se. Slovesa v podmiňovacím způsob: byste hledali, byste chtěli vypátrat. Slovesa v minulém čase: dojel, vybral

c) spatříte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; víte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nevíte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; byste hledali – 2. os., č. mn., zp. podm.; byste chtěli vypátrat – 2. os., č. mn., zp. podm.; vydejte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; dojel – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; vybral – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.
2. **a)** Vypil jsem půllitr limonády. Jak se nazývá tato ulice? Už si zvykáme na nové bydliště. Včelky sbírají pilně pyl. Bydlíme v podkroví. Voda v horské bystřině byla studená. Ráno jsme přivázeli do mlýna pytle s obilím. Když budeš polykat pomalu, nebudeš kukat a plivat. Všude na nábytku posedávali plyšová medvídci. Dny plynuly poklidně a pomalu. Postříky proti hmyzu nejsou vždy účinné. Zamykejte raději svoje obydlí, mohl by se tu nachomýtnout nezvaný host. Musím vysmýčít každé místo, to chmýří pronikne všude. Při lyžování si poranila lýtkový sval. Mohli bychom se mýlit, ale raději buďte opatrní. Chytám ryby na třpytky.

- b)** se nazývá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; si zvykáme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; přivázeli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; budeš polykat – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; nejsou – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; zamykejte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; mohli by se – 3. os., č. mn., zp. podm.; pronikne – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; mohli bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; buďte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; chytám – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.
- c)** polykat, kukat, plivat, nachomýtnout, vysmýčít
3. **b)** nastal – 3. os., č. j.; je – 3. os., č. j.; pálí – 3. os., č. j.; chceme využít – 1. os., č. mn.; bereme si – 1. os., č. mn.; usedáme – 1. os., č. mn.; uvidíme – 1. os., č. mn.; rozhodneme se – 1. os., č. mn.; si všimneme – 1. os., č. mn.; jsou – 3. os., č. mn.; vybíháme – 1. os., č. mn.; oschnout musíme – 1. os., č. mn.; poobědvá – 3. os., č. j.; máme – 1. os., č. mn.; rozhlížíme se – 1. os., č. mn.; je – 3. os., č. j.; si vybere – 3. os., č. j.; nešlape – 3. os., č. j.; nevadí – 3. os., č. j.; se můžeme kochat – 1. os., č. mn.
 4. **a)** česala jsem si vlasy, ořezali byste pastelku, uvařili polévku, otevři okno, vyplníte formulář, bude zalévat květiny, namažte si rohlík

c) česala jsem si – 1. os., č. j., zp. ozn., čas min.; ořezali byste – 2. os., č. mn., zp. podm.; uvařili – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; otevři – 2. os., č. j., zp. rozk.; vyplníte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; bude zalévat – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; namažte si – 2. os., č. mn., zp. rozk.

SLOH – POPIS OSOBY

2. V popisu chybí popis osoby Jáchyma (postava, vzhled – obličej, vlasy atd.).

5. Jednoduchá věta a souvětí

1. **b)** Věta jednoduchá obsahuje pouze jedno sloveso (přísudek), zatímco souvětí se skládá ze dvou a více vět jednoduchých.
- c)** Bylo mi jasné (věděl jsem), že to mám v kapse (že to zvládnou), Dokonale jsem to projel (úplně jsem to pokazil)
- d)** zápisky, středa, písemka, zeměpis, státy USA, hlavní města, Patty Farrellová, mapa
- e)** čtvrtek, dějepis, řeky, pohoří, neúspěch, mobilní telefon, radost
2. **a)** Klobouky slušely modelkám. Maminka nachystala svačinu. Miloš dal gól. Mráčky zastínily sluníčko. Polévka vystydla na stole. Dříví praskalo v krbu.
- b)** Podmět je v prvním sloupečku, přísudek ve druhém.

3. **a)** hadice – had, vlasce – vlasy, ručníčky – ručičky, nože – nohy, had – hadice, ulice – úlu, vlasy – vlasce, ruce – ručnky, nohy – nože
- b)** spí, trčely, se zastavily, bolely, praskl + postříkal, se slétají, se zapletly, voní, byly (nabroušené)
- c)** spí × bdí, znenadání × podle očekávání, náročném × snadném, všechno × nic, navečer × zrána, nabroušené × tupé
4. **a)** ..., že je mi deset roků. ..., protože došlo k poranění cyklisty. ..., kudy dojít na poštu. ..., i když to tak ze začátku nevypadalo. ..., aby s námi mohla brzy ráno odjet na výlet. ..., ale mívají malé plody. ..., kdyby sis dával větší pozor.
- b)** Všichni poznali. Chlapec zavolal. Paní poradila. Příběh dopadl. Katuška půjde. Rostou jabloně. Nic by se nerozbilo.
5. **b)** Býložravec (kůň) se živí rostlinnou potravou, všežravec (pes) rostlinnou i živočišnou. Člověk je všežravec.

1. Kdy přijdeš domů? Byl jsi s otcem na procházce? Líbí se ti náš dům?
2. Jak se máš? Kolik máš roků? Máš sourozence? Jakým jazykem mluvíš?

4. Německy.
5. 1.–2. věta – jako; 3.–5. věta – vlastně; 6.–8. věta – super; 9.–12. věta – prostě

UČEBNICE

str. 21

6. b) sirotky – sirotci, zželelo se – bylo jí líto, vtělila se – poměnila se, mohyla – hrob, plesaly – radovaly se, majíc – měly
- c) majíc – měly
- d) Zemřela matka a do hrobu dána...
7. a) Pohyby rukou, nohou, celého těla, kterými je doprovázeno vyjadřování mluvčího.
8. b) výraz a pohyby ve tváři

Uč., str. 22–48

IV. SLOVO A JEHO STAVBA

UČEBNICE

str. 22

1. ČÁSTI SLOVA: KOŘEN, PŘEDPONA, PŘÍPONA, KONCOVKA

1. a) bezzubý, rozcestí, zalesněný, rozhledna, ulovit, odchod
- b) zub, cest, les, hled, lov, chod
- c) Ano.
2. příbytek, lyžař, lysina, mlynář, myšlenka, omyl, zamíchat, přepychový, kopýtko, silák, synáček, přesypat, vyrobít, zimník

UČEBNICE

str. 23

3. podle skloňování (pádů)
4. ryb, vař, skok, mlad, jazyk, tvoř
5. věd-ec, pře-hrad-a, věd-eck-ý, smrt, plav-án-í, mrt-vol-a, za-hrad-a, plav-kyn-ě, mrt-v-ý, hrad-b-a, plav-b-a, ú-mrt-í, zá-plav-a
6. vědec – vědecký, přehrada – zahrada – hradba, smrt – mrtvola – mrtvý – úmrtí, plavání – plavkyně – plavba – záplava (podle kořene slov)

UČEBNICE

str. 24

2. PŘÍBUZNÁ SLOVA

1. a) Mají společný kořen slova -ryb-.
- b) Námořní lodě, na kterých se zpracovávají ryby.
- Rybář s rybami, sklenář se sklem, sklář se sklovinou, zámečník s kovem, cukrář s cukrem.

2. a) kreslit – výkres, pokreslit, nakreslit, kreslení; pracovat – práce, pracovník, pracovitý, pracovní; spát – vyspat, spaní, spáček, uspávanka; závodit – závodník, závodní, závod
- b) zá-vodit – zá-vod-ník, zá-vod-ní, zá-vod

UČEBNICE

str. 25

3. přechod – chodba, dřevo – dřevák, kruh – kroužek
4. pouze předpona (přelet, výlet); pouze příponou (letadlo, letiště, letec, letuška, letecký, letový); zá-let-ník, vý-let-ník, pře-lét-avý
5. a) odchodu, chodci, přechodu, chůzi, chůdách, chodníku, vchodem, chod, pochodují, východ, chodící, podchodě, obchody, schodech
- c) Nad vchodem (vstupem) visel nápis ... Po ulicích spořádaně pochodují (kráčeji) ...
6. a) výkladní, nákladní, zahradní, výhradní, přenocoval, ponocovat, výkřiku, pokřik, zakřikneš
7. Lež klidně. Lež má krátké nohy. Sejdeme se ve tři hodiny. Tři těsto pět minut. Měl velký nos. Nos tu čepici, když je zima! Stroj ulehčuje lidem práci. Stroj se, už musíme odcházet.

UČEBNICE

str. 26

8. a), b) železo – železný – železný most, malíř – malířské – malířské plátno, knížka – knižní - knižní klub, medvěd – medvědí – medvědí tlapa, papír – papírový – papírový drak, koleno – kolenní – kolenní kloub
9. a), b) ple-te-ní (1), klu-bíč-ko (1), po-má-hat (5), nad-zem-ní (2), kvě-ti-na (1), stu-de-ný (2), za-po-me-ne (5), pro-to-že (8), čty-ři (4)
11. b), c) Na večírek si dámy oblékly pestré šaty různých **střihů** a **barev**.
- d) barevné, strakaté
- e) stejných
- f) oslava, zábava, setkání

UČEBNICE

str. 27

1. c) podvod
2. a) zárodek
3. a) kostel
4. a) NE, b) ANO, c) ANO
5. b) servírka
6. c) součást dveří
7. a) stud, b) letadlo, c) svazek

SLOH – POPIS PŘEDMĚTU**1. a)**

- Popisován je meč.
- Hojně zastoupena jsou přídavná jména.
- Přirovnání: ostrá jako břitva, lehký jako pírkó.
- Meč i štít měly společný symbol kančí hlavy.

4. nízký, velký, tlustý, bezbarvý, veselý, hezký, studený, špinavý, hrubý**4. PŘEDLOŽKY A PŘEDPONY****1. a) předpony: uzavřely, zkusit, domluvily, dohromady, pořádek, předložky: na procházku, z písničky, do zahrady, do řádek (píší se odděleně)**

- Protože si vyšly na procházku (uzavřely sázku), tím opustily notovou osnovu a utekly z písničky.
- Falešná, neúplná, nepěkná.

b) Do zahrady, dohromady, do řádek, pořádek.

c) střevíčky, písničky, řádek

2. od lesa, odmítl, po závodě, pozdrav, pod cenou, podcenit, zamést, za ním, předložka, před dům, ve tmě, vepsat, vklad, v domě, slezl, s námi, zlomit, z nich**3. přelet, nálet, naletět, rozlet; náves; přenosit, přenos, nános, nanosit, roznos, roznosit; překazit, nákaza, nakázat, rozkaz, rozkázat****5. PŘEDPONY OD-, NAD-, POD- PŘED-****1. b) Předpona se píše dohromady se slovem, proto ve slově zůstává celá předložka a celé slovo, ke které se připojuje. Např. Od-dechnout.****2. a) oddech, odtlačit, odtáhnout; poddajný, podtáhnout****3. před- předpona, předloni, předsunutý; pod- podfuk, podpořit, podstavec; nad- nadprůměrný, nadčasový, nadpis; od- odsunout, odporný, odtažitý****4. oddělit, odsunout, oddíl, poddaný, oddechnout si**

6. PŘEDPONY ROZ-, BEZ, VZ-

1. **b)** Předpona se píše dohromady se slovem, proto ve slově zůstává celá předložka a celé slovo, ke které se připojuje.
2. roz- rozladit, rozdělit, rozsvítit; bez- bezstarostný, bezúplatný, bezpečný; vz- vztáhnout, vzlétnout, vzplanout
3. **a)** rozsadit, bezzubý, poddajný, nadsázka, předseda, oddalovat
4. úzká předsíň, dětské oddělení, divadelní představení, mazaný podvodník, rozseknuté polínko, ztracená podkova, rozkvetlé květiny, skautský oddíl, rozzuřený býk
5. Předpony píšeme dohromady se slovem: odkloníme, předměstí, vzpomeň, rozsudek, poslechni, rozhlasové, vysílání, vzlet, vydařil, nadhazovači, výkon, předložka, vyšla, zapisoval, odpovědi, odpolední, představení, rozkazoval, podřízeným, dokonce, nadřízeným, nesnila

7. PŘEDPONY S-, Z-

1. **a)** s- shromáždily, správi; z- zpráva, zjedná, změnit, zhatí, zpěv, změni

A. Psaní předpony s-

2. shlíželi, sjezdovky, scházejte – pohyb shora dolů; smetl, sfoukává, seškrabal – pohyb z povrchu pryč; seběhli, sponku, slepené, schůzce, svážel, spřátelili – směřování dohromady

3. sjezd, sjezdovka, sjíždět (pohyb shora dolů), smeták, smetáček, smést (pohyb z povrchu pryč), shromáždění, shromaždiště, shromáždit se (směřování dohromady), slepit, slepený, slepenec (směřování dohromady), sleva, slevit (pohyb shora dolů)

B. Psaní předpony z-

5. **a), b)** Kaše zhoustla. Listy zežloutly. Vlasy zešedivěly. Lepidlo ztuhlo. Brambory změkly. Limonáda zteplala.

6. zhubnout × ztloustnout, změkknout × ztvrdnout, zlepšit × zhoršit, zbohatnout × zchudnout, zrychlit × zpomalit, zteplat × zchladnout (změna stavu)
7. zkrácená verze – kratší než původní text; zpytoval svědomí – přemýšlel o svém jednání; zpronevěřil majetek – utratil; sveřepý odpor – trvalý; stěžejní úkol – hlavní
8. shodit talíř ze stolu (pohyb z povrchu pryč), shrabat seno (směřování dohromady), smést smetí (pohyb z povrchu pryč), scházet se před školou (směřování dohromady), sbírka odznaků (směřování dohromady), zhubnout o 3 kila (změna stavu), zkrátit rukávy (dokončení děje), zbavit se strachu (dokončení děje), zřít se odměny (odloučení), ztratit peněženku (dokončení děje)
9. Při zkoušce neuspěl. Soutěž ve zpěvu vyhrál náš spolužák. Hraje na klavír a přitom krásně zpívá. Než

si koupíš boty, musíš si je zkusit. Udělal špatnou věc, měl by zpytovat svoje svědomí. Nelíbí se mi způsob, jakým se mnou mluvíš. Jeho nerozumné chování nám způsobilo velké těžkosti. Knížka, kterou napsal, je jeho osobní zpověď.

8. PŘEDLOŽKY S, Z

1. a) se všemi – 7. p.; z nich – 2. p.; z něho – 2. p.

- a) NE; b) ANO; c) NE
- Hospodářská zvířata: chováme je pro náš užitek: maso, kůži, mléko...

b) mléko – mléčný, mlékárna, mlékovar; kosti – vykostit, kostěné, kostlivec

c) uč-itel, dom-ácími, mysl-íš

2. a) z brambor, z kopru, ze zelí

b) ze dřeva, z papíru, z vosku

c) z matematiky, z vlastivědy, z tělesné výchovy

3. a) Bob s Bobkem, Mat s Patem, Harry Potter s Hermionou

b) tlačenu s cibulí, müsli s mlékem, kuře s rýží

c) s učitelem, s rodiči, s lékařem

4. s naší školou, se svými přáteli, ze zahraničí, ze dřeva, s kamarády, z dětství, ze středu Asie, z porcelánu, s klíčkem, s obrázky, se slunečnicovými semínky

5. a) ovce s jehnětem, s námi z venku, se zpožděním, s láhvemi vynášeli ze sklepa, sýr s hranolky, vyndat ze zámku, pravítko s ryskou, s přípravou na zkoušky

b) zpožděním: z – předpona, požd – kořen, ění – přípona, m – koncovka

6. a) způsoby, z úst, zpět, zpívej, z lesa, s poctivostí, z nebe

b) Kdo chce, hledá... – Kdo chce něco udělat, snaží se, kdo nechce, hledá výmluvy, proč to nejde. Co jsi z úst vypustil... – Přemýšlej o tom, co řekneš. Čí chleba jíš... – Svého zaměstnavatele by sis měl vážit. Jak se do lesa volá... – Jak se chováš ty ke mně, tak já se budu chovat k tobě. S poctivostí nejdál... – Lhaní a krádeže se nevyplácí. Žádný učený z nebe... – Každý se musí učit a i ten šikovný občas dělá chyby.

7. b) Děti si prohlížely.

c) Děti (1) si (3) s (7) nadšením (1) prohlíželi (5) snímky (1) z (7) cesty (1) do (7) Afriky (1).

d) děti – 1. p.; nadšením – 7. p.; snímky – 4. p.; cesty – 2. p.; Afriky – 2. p.

e) s nadšením – 7. p.; z cesty – 2. p.

f) Např.: cestovní, procestovat, cestářské

SHRNUTÍ – PSANÍ PŘEDPON A PŘEDLOŽEK

1. vz-, protože je to předpona (směr vzhůru). ... s-, protože označuje směřování dohromady.... s, protože předložka se pojí se 7. pádem. ... z, protože předložka se pojí s 2. pádem. ... z-, protože označuje změnu stavu.
2. sbalit (směřování dohromady), zlomit (změna stavu), zčervenaly (změna stavu), shromáždili (směřování dohromady), zkrátit (dokončení děje), smaž (shora dolů), zničit (dokončení děje), shodit (z povrchu pryč), zlevněné (změna stavu), zchátrala (změna stavu), skamarádily (směřování dohromady), zkouška (pamatovat si), zpěvu (pamatovat si), stěžovat (pamatovat si), stravu (pamatovat si)
3. buchty s povidly, halušky se zelím, rohlík s máslem, stěna ze skla, hrad z písku, vývar z kostí, řízek se salátem

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PSANÍ PŘEDPON A PŘEDLOŽEK

1. b)
2. b)
3. b)
4. a)
5. c)
6. a)
7. b)
8. a) NE; b) ANO; c) NE

SLOH – POPIS DĚJE

- Ne, lovili ryby oštěpem nebo zatarasili řeku.
- Zatarasili řeku stromem (do písmene V), a v koruně stromu ryby uvízly.

1. c) vypadal, lovili, zatarasili, neunikla, museli pomáhat, pokáceli, vytvořili, ležely, hnali, protékala, uvízly, chytali, vyhazovali, pečou, konzervují, ukládají
d) 1. Příprava na lov. 2. Vlastní lov ryb. 3. Zpracování ryb.
e) Amerika.

9. SKUPINY BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ

1. Mámino objetí... – přitulení, políbení od někoho; Většina obětí... – padlí ve válce; Objetí tohoto úseku... – jet okolo
2. a) běh – výběh – běžec – oběžník, objímat – objem – objímka – objetí, vědecký – věda – vědec – vědkyně, pěvec – zpěvník – pěvecký – zpěvák, oběť – obětní – obětovat – oběťtina
3. ob-jet – vyjet, přijet, odjet, dojet; ob-jev – zjev, výjev, projev; ob-jem – dojem, příjem, vjem

5. věnec – věneček, ověnit; pět – pětkrát, pětina; hrábě – shrabat, hrabivý; vězeň – vězeňská, uvěznit; spěch – spěšný, uspěchat
7. pěvecký sbor, pravěký člověk, nekonečné napětí, organizovaný sběr, zakázaný vjezd; vědecký objev, vypěstovaná bylina, napínavý příběh, orientační běh, kruhový objezd
8. Výběh, pěnová, objektivní (píšeme je, pravopis toho slova byl převzat z latiny, žáci si musí pamatovat. Nelze vysvětlit pravidlem: pokud je v předponě písmeno b nebo v a kořen začíná písmenem j), průběžné, věcná, zběsilý, objemné (předpona ob-), objetí (předpona ob-), objezd (předpona ob-), větrná, oběti, světa, zpěv pěnkavy, svědomitý člověk

10. PSANÍ -N-/-NN-

1. b) vý-měn-ný, každ-o-den-ní, ob-chod-ník
c) Směňují se věci. Peníze v takovém obchodě nehrají žádnou roli.

2. rodinný, dřevěný, denní, průměrný, nevýznamný, zákonný, ramenní, základní, jelení, nečinný, unavený, povinnost, havraní
3. a) slunce, slunný, sluníčko; b) deníček, denní, deník; c) rameno, ramenní, ramínko; d) okno, okenní, okenice; e) rodinka, rodina, rodinný
b) slun-ný, slun-íčko, den-ní, den-íček
4. raný salát, oblíbený deník, kamenná zídka, občanský zákoník, povinné předměty; rodinné důvody, týdenní rozvrh, krocení peří, ochranné pomůcky, beraní rohy
5. záchrannou, deník, skleněné, okenní, kameníka, bylinkovou, bylinný, povinnosti, delfíní
6. a) stříbrném nádobí, záchrannou operaci, stinných místech, hliněný květináč, sledovaným objektem, ranních zprávách, školního výletu, dobročinnou sbírku, uznán vinným
b) stříbrném – 6. p., záchrannou – 4. p., stinných – 6. p., hliněný – 4. p., sledovaným – 7. p., ranních – 6. p., školního – 2. p., dobročinnou – 4. p., vinným – 7. p.
c) Dobročinná sbírka je sbírka určená k získání finančních prostředků od široké veřejnosti pro prospěšný účel, obvykle humanitární nebo charitativní povahy.

SLOH – CO JE KOMUNIKACE

1. e) Nákup elektronicky, na dálku.
2. a) A – radost, B – loučení, C - telefonování

1. a) NE; b) NE; c) ANO
2. a) obětní; b) objemný; c) vjíždět
3. a) zahradník
4. b) obědnávka
5. b) tulenní, holení, dřevěnný
6. c) kroměřížský, letecký, mořští
7. c) Půjdeme s tebou správným směrem.
8. Děti si hrály nahromadě písku.

1. Slova vyjmenovaná nebo s nimi příbuzná jsou napsána tučně. Slova, která nejsou vyjmenovaná ani s nimi příbuzná, jsou napsána kurzívou.
a) ANO; b) NE; c) ANO Egypt leží v Africe.

2. Např. Pobyl (zůstal) u příbuzných celý týden. Pobil (pokryl) střechu novou krytinou. Má dobré bydlo. (Je spokojený, daří se mu dobře.) Slepice sedí v kurníku na bidle (dřevěná tyč). Nesmíš bít (tlouci) do okna, jinak se rozbije. Chtěl bych být (stát se) letcem. Oprav si úkol, máš tam chyby (pravopisně nesprávně napsané). Chybil, že se nezeptal (udělal chybu).
3. bydliště, bílek, sbírka, bylin, starobylý, nábytek, bystřina, pakobylky, způsobit, býčí, přibyslavské, bičem, ozdobil, vyhubili, dobytek, hbitě, pobíhal, dobyt, obyčej, bídné, býložravci, obilím
4. plíšek, vzlyky, sliny, neslyšně, plyšáků, obličej, klihem, plíseň, lyžování, plytký
5. Např. Blízká (je nedaleko) vesnice je vzdálena jen dva kilometry. Blýská se (blesky na obloze), bude bouřka. Líčený (vyprávěný) příběh nás zaujal. Za výlohou byla pěkná lýčená (vyrobená z lýka) taška. Kočka líže (polyká, olizuje jazykem) mléko. K Vánocům jsem dostal nové lyže (sportovní náčiní). Babička je zvyklá mlít (pomlet na mlýnku) si vždy čerstvou kávu. Příbuzní si koupili a opravili starý mlýn (budova, kde se mlelo obilí). Za zahradou nám roste líska (keř s ořechy). Lyska (pták) je vodní živočich a má na hlavě bílou skvrnu. Z jednání zastupitelstva vyplývá (domluvili se), že se bude

opravovat pouliční osvětlení. Plivat (vypouštět sliny) na zem je neslušné.

6. a) lyžař, lyžování, ~~lízátke~~, lyžařský; b) mlynářka, mlýnice, mlýn, ~~líný~~; c) omyl, mýlka, ~~mily~~, mýlí se; d) myšlenka, ~~myš~~, mysl, myslet; e) hmyz, hmyzožravec, ~~mizera~~, hmyzí

UČEBNICE

str. 51

7. a) smíšené zboží, sírová kyselina, usilovná práce, pilný žák, špinavá podlaha; papírový drak, silný zážitek, písečný přesyp, zásilkový obchod, významný umělec
b) Zboží si zájemce vybere z domu a přes internet objedná. To je pak dodáno přímo do bydliště. (např. Alza.cz., Mall)
8. a) Po cestě pil teplou limonádu. Ježka neber do ruky, protože píchá. Včelky přinesly dost pylu. Měl bys jíst syrovou zeleninu. Nejvíc jim chutnala sýrová pomazánka. V zimě budeme sypat semínka sýkorkám. Po večeři se cítil sytý.
b) Pýcha není pěkná vlastnost. Musíme nabrousit pilu, je tupá. V chemickém průmyslu se využívá kyselina sírová. Při nachlazení může člověk sípat. V síti se mrskala ulovená ryba.
9. víno, vidle, výška, višeň, zvyk, **vý** bor, vyžle, **vý** hra, víra, viník, **vý** tah, vítěz, **vý** skok, cavyky, povyk, **vý** kon, žvýkačka, vila (dům), vidina, **vý** lov, vinobraní
10. Sousedovi psi celou noc vyli. Děvčata vila na louce věnečky. Novákovi postavili pěknou vilu. Dívka výská radostí. Malé vesnici se říká víska. Na věšáku visel kabát. Zemědělec vysel obilí. Víš něco o chobotnici? Náš drak vyletěl výš než váš. Vítr víří na chodníku listí. Viděl jsi někdy výří mláďata? Jsem zvyklá brzy vstávat. Myslí si, že mě zviklá v mém názoru.

UČEBNICE

str. 52

11. a) zima – zimní, zimník, podzim, zimoviště; jazyk – jazykový, dvojjazyčný, jazýček; nazývat se – vyzývat, nazývaný; zisk – zisková, získat; zívát – zívající, zívání
12. Na podzim. Dřevorubci vzali pily a vyrazili do lesa. Sychravé počasí a vítr jim ztěžovaly práci. Na loukách se třpytila první námraza. Naštěstí obilí už bylo sklizené. Všichni očekávali zimu. Vysoko v horách už napadl sníh. Lyžaři se radovali, ale lidé museli uklízet chodníky a silnice. Jejich úsilí bylo často marné. Všichni, kdo se potýkali s vichřicemi, záviděli obyvatelům vyhřátých domů a bytů.
13. červené bikiny, jablonecká bižuterie, malé bistro, propečený biftek, stará Bible, vesnický biograf
14. a) Na podzim se z komína ozývala meluzína.
b) Na (7) podzim (1) se (3) z (7) komína (1) ozývala (5) meluzína (1).
c) Na podzim **se** z komína **ozývala meluzína**.
d) kominík
e) podzim, ozývala

SHRNUTÍ – VYJMENOVANÁ SLOVA

1. a) vyžle; b) sytý; c) výheň; d) zpytovat; e) sychravo; f) lýko; g) vzlykat; h) lysý; i) plyš; j) byliny

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – VYJMENOVANÁ SLOVA

1. b) Plížil se podél pilířů mostu.
2. a) objetí, objímat, objem
3. b) pýcha, netopýr, kopyto, pýr
4. a) Vezmu si pilu i pilník. 5. Do které možnosti doplníme pouze y, ý?
5. c) Na výletě nás vyděsil podivný sykot.
6. a) ANO; b) NE; c) ANO
7. c) Jedná se o předponu vy- a zároveň o slovo příbuzné se slovem nazývat.
8. c) Po m píšeme v kořeni někdy i a někdy y.

SLOVNÍ DRUHY

1. a) vlastní jména (Vltavy, Velvary), vlastnosti (pevnosti, hlupáci, horku), věci (stavba, most, břehy, pověst); jsou to podstatná jména

- Karlův most, Praha.
- Pověst má pravdivý základ, pohádka je smyšlená.

b) Jakého mostu? Kamenného. Z jaké země? Celé. Jací hlupáci? Jistí. Jaký vůz? Plný. Jaká byla vajíčka? Uvařená. Jaká byla veselice? Náramná. Jaké byly hody? Skvělé, vaječné.

c) most, vajíčka

d) Co udělal most? Spojil. Co se udělalo s vejci? Byla přidávána. Co dělala vejce? Svázela se. Co dělali hlupáci? Poslali. Co dělala veselice? Byla. Co dělal pes? Sežral. Co mu to dělalo? Chutnalo.

2. tři bratři... (4); ... tři si... (5); Ráno se... (1); ... přijeli ráno... (6); Bez zubního... (7); ... černý bez. (1); ... své zdraví... (1); Žáci zdraví... (5); Zdraví lidé... (2); Střel pro... (5); ... několik střel. (1); Kolem domu... (7); ... potulovali kolem. (6)

3. Lež má krátké nohy. Lež klidně. Jedu na kole okolo přehrady. Ve sklenici s vínem byla trocha jedu. Okolo domu byl nízký plot. Pojedu s vozíkem okolo. Mezi poli byla vyšlapaná cestička. Na mezi rostla pupava. Naše malá Alice už sama jí. Podáváme jí i kousek zralé meruňky. Byl jsem tu. Tu chybu si oprav.
4. **a)** světlé vlasy, dětský smích, čínské znaky; obrázková knížka; broušené skleničky, tajná přání, rozpálená pec, neprůjezdné cesty
- b)** světlé vlasy – rod mužský; dětský smích – rod mužský; čínské znaky – rod mužský; obrázková knížka – rod ženský; broušené skleničky – rod ženský; tajná přání – rod střední; rozpálená pec – rod ženský; neprůjezdné cesty – rod ženský
- c)** světlé × tmavé, dětský × dospělý, obrázková × neilustrovaná, broušené × hladké, tajná × veřejná, rozpálená × studená, neprůjezdné × sjízdné
5. oni – rodiče; jeho – Petrův; mu – spolužákovi; tamtoho – betonového; takový – modrý; jim – kamarádům; ni – babičku; nějaký – suchý; tuto – rockovou; nic – rohlík; jí – holčičce; ním – bratrem
6. **a)** pláč (1), plakat (5), uplakaný (2), plačky (1/6), plačící (2); trhat (5), trhlina (1), vytrhané (2), útržek (1), strhnout (5); dobrota (1), udobřit (5), dobrák (1), dobře (6), nedobrý (2); sníh (1), sněhulák (1), sněžit (5), sněžný (2), zasněžená (2)
- b)** Slova příbuzná.
- c)** pláč, plakat, uplakaný, plačky, plačící; trhat, trhlina, vytrhané, útržek, strhnout; dobrota, udobřit, dobrák, dobře, nedobrý; sníh, sněhulák, sněžit, sněžný, zasněžená
7. **a)** veselý – vesele, směšný – směšně, křivý – křivě, povinný – povinně, rozumný – rozumně, vznešený – vznešeně, krásný – krásně, podivný – podivně, slepý – slepě, šílený – šíleně, strnulý – strnule, vztekly – vztekle, zamyšlený – zamyšleně, slušný – slušně, příkrý – příkře, světlý – světle, smutný – smutně, červený – červeně, sametový – sametově

8. před (7), protože (8), vedle (7), v (7), o (7), a (8), když (8), od (7), ale (8), aby (8), okolo (7)
9. ... na počítači. ... s výsledkem. ... pro výsledky. ... na výsledky. ... s počítačem za výsledek..... za tetou v Hradci Králové. ... okolo domu... ... na dvoře. ... do Paříže. ... se známými z Pardubic... ... na nebezpečí.
10. až, asi, možná, prý, bohužel, snad
11. **a)** spadl – bác, podívala se – kuk, vyskočila – hop, blikala – blik, skočila – žbluňk, mrkla – mrk, ťukaly – ťuk ťuk, cvakaly – cvak
12. **b)** pečlivě × ledabyle, jemně × hrubě, pozvolna × prudce, ještě × vůbec

SHRNUTÍ – SLOVNÍ DRUHY

2. a) získávají, oblibu, smyslu, zvířetem, novinku, tisíce, lidé, králíků, výraz, obličej, bystrost, zvědavost, bychom, rozmyslet
- b) Fretky (1) si (3) v (7) poslední (2) době (1) získávají (5) stále (6) větší (2) oblibu (1) a (8) stávají (5) se (3) v (7) pravém (2) slova (1) smyslu (1) módním (2) zvířetem (1). Nejedná (5) se (3) o (7) žádnou (3) módní (2) novinku (1), fretky (1) se (3) chovají (5) v (7) zajetí (1) už (6) asi (9) dva (4) tisíce (4) let (1).

SLOH – TRADICE A SVÁTKY

2. Svátek zeleného měsíce, Svátek rudého měsíce
3. o jaru, o přátelství
4. tradice (uctívání hostů chlebem a solí, vynášení smrtky na jaře, masopust), svátky (velikonoční, vánoční)
5. zdobení stromečku, pečení cukroví, pouštění svíček, lití olova, házení pantoflem, půlení jablíčka, půlnoční bohoslužba, stavění betlému, zpěv koled, rodinná soudržnost...

Uč., str. 63–87 | VII. PODSTATNÁJMÉNA

1. a) nemoci – r. ž., č. mn., 4. p.; pokoji – r. m., č. mn., 6. p.; světlo – r. stř., č. j., 4. p.
- b) Ne, jenom se nemoci bojí. Je hypochondr.
a) ANO; b) NE; c) ANO
- c) krabic (2. p.), mléka (2. p.), provázku (2. p.); V krabicích mám uloženu sbírku odznaků. Mléko je základní surovinou mlékárenského průmyslu. Kotě si hrálo s provázkem.
2. a) děj: zpěv – r. m.; spěch – r. m.; úsměv – r. m.; tlukot – r. m.; praskání – r. stř.; mrknutí – r. stř.; smích – r. m. vlastnost: starostlivost – r. ž.; spravedlnost – r. ž.; krása – r. ž.; lenost – r. ž.; ochota – r. ž.; zlomyslnost – r. ž.; pružnost – r. ž.; dobrota – r. ž.; zbabělost – r. ž.
- b) zpěv – zpěvník, starostlivost – postarat se, spravedlnost – nespravedlivý, spěch – spěšný, úsměv – usměvavý, krása – Krasomila, lenost – lenivý, ochota – ochotnické, zlomyslnost – zlomyslný, tlukot – zatloukat, praskání – zapraskat, pružnost – pružina, dobrota – dobrotivý, mrknutí – zamrkat, smích – posměváček, zbabělost – zbabělý

1. PÁD PODSTATNÝCH JMEN

1. a) historku – 4. p.; souseda – 4. p.; Olina – 4. p.; prodejny – 2. p.; alkoholem – 7. p.; pivo – 1. p.; víno – 1. p.; jedy – 1. p.; Olin – 1. p.; vchodu – 6. p.; brýle – 4. p.; věc – 1. p.; akcí – 7. p.; Naďou – 7. p.; telefonu – 6. p.; budky – 2. p.; vystopování – 3. p.
- b) Špehoval jsem podezřelého ... abych zabránil vystopování.
- c) Jsou to alkoholické nápoje, obsahují návykové látky.
2. Prohlížela si obrázky v časopise. Na dno květináče nasyp nejprve písek. Kolem domu pobíhá hejno slepic. Odjela do Egypta na několikadenní dovolenou. Do mobilního telefonu si zapisují důležité adresy klientů. K snídani si namažeme rohlík s máslem. S tím novým účesem určitě všechny okouzlíš.

3. a) odejít z domu, divit se výsledku, potkat souseda, vyprávět o minulosti, bránit se úsudku, prohlížet si obrázky, závidět Marcelě šaty, přemýšlet o hloupostech, vyčítat bratrovi, sledovat film, slíbit mámě pomoc, kamarádit s Jirkou
- b) Např. Odejít z domu (r. m., vzor hrad), divit se výsledku (r. m., vzor hrad), potkat souseda (r. m., vzor muž), vyprávět o minulosti (r. ž., vzor kost), bránit se úsudku (r. m., vzor hrad)...
4. Za hlavu si dám více polštářů. Za hlavou mu proletěl motýl. Mám práce nad hlavu. Nad hlavou mi svítí polední slunce. Atd.
5. a) Na ulici se shromažďovaly děti s lampiony. Vyhlíželi jsme z okna naši tetu. Chtěl jsem si přečíst knížku o pirátech. Většinu času trávil u počítače. Na procházce se psem jsem se seznámila se zajímavým člověkem. Do přírody bychom neměli jezdit autem. V hrníčku se usadily zbytky nerozpuštěného kakaa. Dědeček seděl v křesle a listoval časopisy. Dívej se mi zpřímá do očí.
- b) ulici – 6. p.; lampiony – 7. p.; okna – 2. p.; tetu – 4. p.; knížku – 4. p.; pirátech – 6. p.; času – 2. p.; počítače – 2. p.; procházce – 6. p.; psem – 7. p.; člověkem – 7. p.; přírody – 2. p.; autem – 7. p.; dně – 6. p.; dno – 4. p.; hrníčku – 2. p.; zbytky – 1. p.; kakaa – 2. p.; křesle – 6. p.; časopisy – 7. p.; očí – 2. p.
- c) ulici – uličník (změna c → č), knížka – knihovna (změna ž → h), procházka – chodník (změna á → o, z → ch), člověk – člověčí (změna k → č), příroda – přírodověda, auto – automobilový, dno – dýnko/oddenek (změna n → ý, o → n), hrníček – hrnek (změna í → e, č → k), zbytek – zbytečný (změna k → č), oko – oční (změna k → č, o → n)
6. b) Na půdě si Honzík tajně četl napínavé vyprávění o rytířích.
- c) půdě – 6. p.; Honzík – 1. p.; vyprávění – 4. p.; rytířích – 6. p.
- d) napínavé || vzrušující
- e) vy – předpona, práv – kořen, ěn – přípona, í – koncovka
- f) četl || čtení, přečíst, čtenářský

2. ČÍSLO A ROD PODSTATNÝCH JMEN

1. a) košíku – č. j.; jablka – č. mn.; kuchyně – č. j.; bráškové – č. mn.; těsto – č. j.; receptu – č. j.; stole – č. j.; vajíčka – č. mn.; máslo – č. j.; mouka – č. j.; koláč – č. j.; sourozenců – č. mn.; rodičům – č. mn.; pečení – č. j.; dílo – č. j.; výsledku – č. j.
- b) posbírala, popadaná, nezapomněla, přilehlém
2. a) jámu, džbánem - ucho, vrabec – holub, koláče, ptáče, stromu, mlýny. psa – hůl
- b) jámu – r. ž., č. j., džbánem – r. m., č. j., ucho – r. s., č. j., vrabec – r. m., č. j., holub – r. m., č. j., koláče – r. m., č. mn., ptáče – r. s., č. j., stromu – r. m., č. j., mlýny – r. m., č. mn., psa – r. m., č. j., hůl – r. ž., č. j.

3. Josef, synem, panovnice, Marie, Terezie, rodu, Habsburků, roku, boku, matky, smrti, roce, panovník, moc, rozumu, schopností, člověka, obyvatelé, říše, vlády, výnosů, život, zemích
- O rodu Habsburků.
a) ANO; b) ANO; c) NE
b) nařízení
4. a) synem – r. m., č. j.; panovnice – r. ž., č. j.; rodu – r. m., č. j.; matky – r. ž., č. j.; rozumu – r. m., č. j.; schopností – r. ž., č. mn.; člověka – r. m., č. j.; obyvatelé – r. m., č. mn.; říše – r. ž., č. j.; výnosů – r. m., č. mn.; život – r. m., č. j.; zemích – r. ž., č. mn.
- b) Rod střední.
- c) synem – živ.; rodu – neživ.; rozumu – neživ.; člověka – živ.; obyvatelé – živ.; výnosů – neživ.; život – neživ.
5. a) pláče (sloveso), jez (sloveso), moří (sloveso), solí (sloveso), kolem (příslowce), lež (sloveso), mezi (předložka), tuší (sloveso), nos (sloveso)
- b) pláče – 2. p., jez – 1. p., moří – 2. p., solí – 7. p., kolem – 7. p., lež – 1. p., mezi – 6. p., tuší – 7. p., nos – 4. p.

6. Roztomilá kočka spala v pelíšku. Malá Lenka se naučila jezdit na kole. Na stěně visela krásná malba. Bábovka byla připálená. Student se učil na zkoušku. Díra v zemi se zvětšila. Přijímač se rozbil. Osvětlení pomalu zhasínalo. Seriálová hrdinka je docela zbabělá. Smutný příběh dopadl docela dobře. Bufet otvíral v poledne. Známí se opozdili.
7. a) slovo – r. stř.; slovník – r. m.; přísloví – r. stř.; proslov – r. m.; slůvko – r. stř.; škola – r. ž.; školník – r. m.; předškolák – r. m.; školení – r. stř.; školka – r. ž.; zub – r. m.; zubař – r. m.; zoubek – r. m.; zubačka – r. ž.; zubačka – r. ž.; stůl – r. m.; stolování – r. stř.; stolař – r. m.; stolek – r. m.; stolička – r. ž.; ruka – r. ž.; rukávník – r. m.; rukavička – r. ž.; příručí – r. m.; ručnice – r. ž.; cvik – r. m.; cvičení – r. stř.; cvičitel – r. m.; rozcvička – r. ž.; cvička – r. ž.
- b) Slova příbuzná.

c) školník, předškolák, zubař, stolař, cvičitel

d) Vlaková dráha s ozubenou kolejnicí.

8. a) Zpoždění vlaků na trase z Brna do Prahy **způsobilo** husté sněžení.

b) zpoždění, způsobilo

c) Brna – brněnský, Praha – pražský

d) na trase – na kom čem? – 6. pád; z Brna – z koho čeho? – 2. pád; do Prahy – do koho čeho? – 2. pád

UČEBNICE

str. 74

A. Skloňování podstatných jmen rodu středního

1. b) slov – vzor město; jablíčko – vzor město; jablko – vzor město

2. křídly, vesly, sedadly, slovy, světly

3. a) srdci, pole, ovoci

b) oko – r. stř., vzor město; okno – r. stř., vzor město; vínu – r. stř., vzor město

c) Co na srdci, to na jazyku. – Je přímý, pravdomluvný. Oko – do duše okno. – Na očích se dají poznat pocity člověka. Únor bílý – pole sílí. – Je-li v únoru dostatek sněhu, bude dobrá úroda. Teplé září – ovoci a vínu se daří. – Je-li v září teplo a slunečno, dozraje víno a ovoce.

4. polích – vzor moře, hnojivy – vzor město, nebi – vzor moře, čísly – vzor město, Labi – vzor moře, slovy – vzor město, koly – vzor město

UČEBNICE

str. 75

5. rajče, koště, tele, štěně

6. a) létáním, elektrizování, topením, aprotování, dřívím, lenošení, ověření

b) letadlo

7. pondělí – vzor stavení; rákosí – vzor stavení; podpalubí – vzor stavení; zelím – vzor stavení; zelím – vzor stavení; údolí – vzor stavení

UČEBNICE

str. 76

B. Skloňování podstatných jmen rodu ženského

1. mysl – vzor kost; stonožka – vzor žena; práce – vzor růže; nožku – vzor žena; ponožku – vzor žena; botě – vzor žena; vložku – vzor žena; trošku – vzor žena; rohožku – vzor žena; vlohy – vzor žena; nohy – vzor žena

2. jedovaté houby, vrby jívy, do Bratislavy, řeky Vltavy, jsou žirafy

3. výletě – r. m. neživ., č. j., 6. p., vzor hrad; neděli – r. ž., č. j., 6. p., vzor růže; bleduli – r. ž., č. j., 4. p., vzor růže; motýli – r. m. živ., č. mn., 1. p., vzor pán; chvíli – r. ž., č. j., 4. p., vzor růže; včely – r. ž., č. mn., 1. p., vzor žena; jaro – r. stř., č. j. 1. p., vzor město

4. mrkev, labuť, postel
5. **a)** možnostem, otrlost, troufalostem, osudovost, radosti
b) motor
6. Nikdo není bez chyby. (Každý má nějakou chybu.) Malé ryby – také ryby. (Být spokojen i s maličkostmi.) V nouzi poznáš přítele. (Když je ti nejhůř, pomůže kamarád.) Nelze sedět na dvou židlích. (Dvě různé věci se nedají současně dělat správně.)
7. Krev proudí cévami. Rostou tam břízy. U lesa jsme našli bedly. Voda je v konvích. Doma chováme želvy. Vařili jsme na pánvích.
8. vůlí – vzor růže; holi – vzor píseň; Ostravy – vzor žena; Opavy – vzor žena; Bratislavy – vzor žena; Břeclavi – vzor kost; Příbyslavi – vzor kost; Boleslavi – vzor kost; Sázavy – vzor žena; žirafy – vzor žena; gorily – vzor žena; gazely – vzor žena

C. Skloňování podstatných jmen rodu mužského

1. **b)** průzkum – r. m. než., vzor hrad; Čech – r. m. živ., vzor pán; člověk – r. m. živ., vzor pán; tvor – r. m. živ., vzor pán; vesmír – r. m. než., vzor hrad; úkaz – r. m. než., vzor hrad; mimozemšťan – r. m. živ., vzor pán; obyvatel – r. m. živ., vzor muž
2. naši psi (1. p.), se psy (7. p.), sousedovy psy (4. p.), jestřáby poznáte (4. p.), sokoli se vyskytují (1. p.), předvedli sokoly (4. p.), pozoroval jsem čápy (4. p.), pávi mají (1. p.), s Rusy, Španěly, i Italy (7. p.)
3. Např. Nad loukou létali motýli. Viděla jsem cizokrajné motýly. Holubi zobou zrní. Pozorovali jsme poštovní holuby. Lvi se vyhřívali na sluníčku. Lvice se lvy se blížili ke kořisti. Vysoko na obloze kroužili orli. Voliéra pro orly musí být vysoká.

4. **a)** prášek, roky, obvody, uzel, domech, ubrusem
b) proudu
5. vynálezy, nadpisy, drahokamy, filmy, pštrosi, topoly, závěsy, úly, sokoli, stromy
6. **a)** pralesy, drábi, obrazy, světadíly, kosi, motýly

7. zaječice – zajáci (muž), šimpanzice – šimpanzi (muž), lvice – lvi (pán), feny – psi (pán)
8. **a)** Francouzi, učitelé, léčiteli, rysy, pachatelé, Jakubovi, králi
b) Francouz, učitel, léčitel, pachatel, král
9. **a)** souboj, talíře, rozvoj, orlojem, jetele
b) stroj

10. a) stavitelích, přáteli, pytli, koráby, vítězi, králi, Vilémovi, objevitelích, cíli, zuby
 b) četli jsme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; vítám – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; jsou – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; vypluly – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; předejte – 2. os., č. mn., zp. roz., čas neurčujeme; budeme číst – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; pojďme – 1. os., č. mn., zp. roz., čas neurčujeme; zajímají – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; byl – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; rozbolely – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.
11. anděl – muž. živ., pán, anděly; kolega – muž. živ., předseda, kolegy; spisovatel – muž. živ., muž, spisovateli; topol – muž. neživ., hrad, topoly; basista – muž. živ., předseda, basisty
12. dárce – vzor soudce, dárce; poslanec – vzor muž, poslanče; průvodce – vzor soudce, průvodce; otec – vzor muž, otče

SHRNUTÍ – PODSTATNÁ JMÉNA

1. a) Skloňují se podle vzoru muž. b) Skloňují se podle vzoru růže. c) Skloňují se podle vzoru stavení.
2. a) vsi, školy, čápi, jeteli, motýly, pytli, holuby, okolí, Břeclavi, děliteli, neděli, Ostravy, husy, rákosí, kotli, uhlím, psy, cvičiteli, obrazy, rámy, červy
 b) vsi – r. ž., č. j., 6. p.; školy – r. ž., č. j., 2. p.; čápi – r. m. živ., č. mn., 1. p.; jeteli – r. m. neživ., č. j., 6. p.; motýly – r. m. živ., č. mn., 7. p.; pytli – r. m. neživ., č. j., 6. p.; holuby – r. m. živ., č. mn., 4. p.; okolí – r. stř., č. je., 6. p.; Břeclavi – r. ž., č. j. 2. p.; děliteli – r. m. živ., č. j., 6. p.; neděli – r. ž., č. j., 4. p.; Ostravy – r. ž., č. j., 2. p.; husy – r. ž. č. mn., 1. p.; rákosí – r. stř., č. j. 6. p.; kotli – r. m. neživ., č. j., 6. p.; uhlím – r. stř., č. j., 7. p.; psy – r. m. živ., č. mn., 4. p.; cvičiteli – r. muž. živ., č. mn. 7. p.; obrazy – r. m. neživ., č. mn. 1. p.; rámy – r. m. neživ., č. mn. 4. p.; červy – r. m. živ., č. mn., 7. p.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PODSTATNÁ JMÉNA

1. a) poctivost, dobrota, skromnost
2. c) o maličkostech
3. c) selata, kůzlata, děti
4. b) ochránce, táta, přístroj
5. b) pozoroval orly
6. b) lenost, lenoch
7. a) ANO; b) ANO, ale podtyp les; c) NE
8. a) Ve větě jsou jen podstatná jména rodu mužského.
9. a) občan – vzor pán; b) plátce – vzor soudce; c) pobuda – vzor předseda; d) ředitel – vzor muž; e) přístroj – vzor stroj; Není zastoupen vzor hrad.

1. CO JSOU PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. a) shodných – shoda; podobné – podoba; mimické – mimika; lidským – lidstvo; otevřenou – otvor; současní – současnost; společný – společnost

c) Šimpanzi se často smějí.

2. a) dřevěné panáčky; vánočním svátkům; zakázaný pořad; oříškové čokoládě; chorvatské moře; krásnou dívku; dětské knížky; sýrovou pomazánkou; okenní rámy; delfíní vystoupení, hedvábné šaty; teplákovou soupravu; konečné výsledky
- b) dřevěné – 4. p., č. mn., r. m.; vánočním – 3. p., č. mn., r. m.; zakázaný – 4. p., č. j., r. m.; oříškové – 6. p., č. j. r. ž.; chorvatské – 4. p., č. j., r. stř.; krásnou – 4. p., č. j., r. ž.; dětské – 4. p., č. mn., r. ž.; sýrovou – 7. p., č. j., r. ž.; okenní – 4. p., č. mn., r. m.; delfíní – 4. p., č. j., r. stř.; hedvábné – 4. p., č. j., r. m.; teplákovou – 4. p., č. j., r. ž.; konečné – 4. p., č. mn., r. m.
3. a) zelené kiwi, červené rajče, bílé sasanky, šedý slon, růžové sny, modrá chrpa, černé vlasy, žlutý podběl, rezavá kořata
- b) zelené – č. j., r. stř.; červené – č. j., r. stř.; bílé – č. mn., r. ž.; šedý – č. j., r. m. živ.; růžové – č. mn., r. m. než.; modrá – č. j., r. ž.; černé – č. mn., r. m. než.; žlutý – č. j., r. m. než.; rezavá – č. mn., r. stř.
4. a) velké/malé, vysoké/nízké, horké/studené, smutné/veselé, tajné/veřejné, kulaté/hranaté, světlé/tmavé, hodné/zlé, ošklivé/hezké, večerní/ranní, pěkné/ošklivé, hluboké/mělké, předstírané/upřímné, hrubé/hladké, nové/staré, tlusté/štíhlé, složité/jednoduché, špinavé/čisté
- b) velké/malé uši, vysoké/nízké komíny, horké/studené pokrmy, smutné/veselé příběhy, tajné/veřejné smlouvy, kulaté/hranaté podnosy, světlé/tmavé odstíny, hodné/zlé děti, ošklivé/hezké výkresy, večerní/ranní zprávy, pěkné/ošklivé vzpomínky, hluboké/mělké talíře, předstírané/upřímné zájmy, hrubé/hladké podložky, nové/staré známosti, tlusté/štíhlé postavy, složité/jednoduché příklady, špinavé/čisté nádobí
5. a) Světlejší vlasy, ranní zprávy, věrní psi, ztracené drahokamy, svědomité přípravy, rozhodující chvíle, jelení stopy, rodinné problémy, starobylé vykopávky, obětní beránci, sběrné suroviny, obytné přívěsy, stinné místo, kruhový objezd, zpěvaví ptáci
- b) světlejší – světlo, ztracené – ztráta, jelení – jelen, obětní – oběť, sběrné – sběr, obytné – byt, stinné – stín, kruhový – kruh
- c) bez světlejších vlasů, bez ranních zpráv, bez věrných psů, bez ztracených drahokamů, bez svědomitých příprav, bez rozhodující chvíle / rozhodujících chvil, bez jeleních stop, bez rodinných problémů, bez starobylých vykopávek, bez obětních beránek, bez sběrných surovin, bez obytných přívěsů, bez stinného místa, bez kruhového objezdu, bez zpěvavých ptáků

2. DRUHY PŘÍDAVNÝCH JMEN

1. a) Jací jsou lidé? Zachumlaní. Jakého jara? Přicházejícího. Jaké je teplo? Příjemné. Jaké vody? Mořské. Jakých vln? Šumících. Jaké barvy? Neskutečné. Jaké louky? Zelené. Jaké nebe? Blankytné. Jaké květy? Žluté, červené a oranžové. Na jakých fotkách? Tatínkových. Jací jsme všichni byli? Šťastní, rozesmátí a krásní. Jakým hračkám? Sestřiným.

- Ve chvíli, kdy autorka píše text, je zima.
- Touží po létě.

b) Smog je silné znečištění ovzduší, které kombinuje kouř a mlhu.

2. a) ryzí – měkká; královi – přivlastňovací, čistý – tvrdá, žlutá – tvrdá, lví – měkká, koroptví – měkká, spolužačka – přivlastňovací, spící – měkká, Oldův – přivlastňovací, stříbrná – tvrdá, kouzelníkův – přivlastňovací, Tomášovi – přivlastňovací, telefonní – měkká, krouživý – tvrdá, Petřin – přivlastňovací, paví – měkká

b) **tvrdá:** čistý, žlutá, stříbrná, krouživý, **měkká:** ryzí, lví, koroptví, spící, telefonní, paví, **přivlastňovací:** královi, spolužačka, Oldův, kouzelníkův, Tomášovi, Petřin

3. a) **tvrdá:** rodinné důvody, skleněnou vázu, kouzelný svět, papírového draka, k perníkové chaloupce, mořské podnebí, tvarohové dorty, na autobusové zastávce, **měkká:** cestovní tašku, výrobní náklady, denní světlo, mobilního operátora, jarní výlety, divadelní představení, v pobřežních vodách, paví pera, **přivlastňovací:** sousedův pes, Rumcajsův les, Jitčin přítel, profesorův výklad, Petrovo přání, Janin cíl

b) rodinné důvody – r. m., 4. p., tvrdá; skleněnou vázu – r. ž., 4. p., tvrdá; kouzelný svět – r. m., 4. p., tvrdá; papírového draka – r. m., 4. p., tvrdá; k perníkové chaloupce – r. ž., 3. p., tvrdá; mořské podnebí – r. stř., 1. p., tvrdá; tvarohové dorty – r. m., 4. p., tvrdá; na autobusové zastávce – r. ž., 6. p., tvrdá; cestovní tašku – r. ž., 4. p., měkká; výrobní náklady – r. m., 4. p., měkká; denní světlo – r. stř., 4. p., měkká; mobilního operátora – r. m., 4. p., měkká; jarní prázdniny – r. ž., 4. p., měkká; divadelní představení – r. stř., 1. p., měkká; v pobřežních vodách – r. ž., 6. p., měkká; paví pera – r. stř., 1. p.; sousedův pes – r. m., 1. p., přivlast.; Rumcajsův les – r. m., 1. p., přivlast.; Jitčin přítel – r. m., 1. p., přivlast.; profesorův výklad – r. m., 4. p., přivlast.; Petrovo přání – r. stř., 1. p., přivlast.; Janin cíl – r. m., 1. p., přivlast.

1. a) krásný den – bez krásného dne, ke krásnému dni, pro krásný den, krásný dne, o krásném dnu, s krásným dnem; krásné dny, bez krásných dnů, ke krásným dnům, pro krásné dny, krásné dny, o krásných dnech, s krásnými dny; malý chlapec – bez malého chlapce, k malému chlapci, pro malého chlapce, malý chlapče, o malém chlapci, s malým chlapcem; malí chlapci, bez malých chlapců, k malým chlapcům, pro malé chlapce, malí chlapci, o malých chlapcích, s malými chlapci; štedrá odměna – bez štedré odměny, ke štedré odměně, pro štedrou odměnu, štedrá odměno, o štedré odměně, se štedrou odměnou; štedré odměny, bez štedrých odměn, ke štedrým odměnám, pro štedré odměny, štedré odměny, o štedrých odměnách, se štedrými odměnami; hladové telátko –

bez hladového telátka, k hladovému telátku, pro hladové telátko, hladové telátko, o hladovém telátku, s hladovým telátkem; hladová telátka, bez hladových telátek, k hladovým telátkům, pro hladová telátka, hladová telátka, o hladových telátkách, hladovými telátky; obydlý dům – bez obydlého domu, k obydlému domu, pro obydlý dům, obydlý dome, o obydlém domě, s obydlým domem; obydlé domy, bez obydlých domů, k obydlým domům, pro obydlé domy, obydlé domy, o obydlých domech, s obydlými domy

2. chlad – chladný den, housle – houslový klíč, papír – papírová koule, teplo – teplé podnebí, zásada – zásadní problém, hlad – hladový člověk, pravda – pravdivý příběh
3. a) veselá příhoda – tvrdé, r. ž. (veselost); tmavé sukně – tvrdé, r. ž. (tma); kamenný kostel – tvrdé, r. m. (kámen); křupavé housky – tvrdé, r. ž. (křupání); vtipné odpovědi – tvrdé, r. ž. (vtip); šedivé mračno – tvrdé, r. stř. (šed); palmový list – tvrdé, r. m. (palma); nedobytné vězení – tvrdé, r. stř. (dobýt); opravdoví přátelé – tvrdé, r. m. (pravda)
 b) s veselými příhodami, s tmavými sukněmi, s kamennými kostely, s křupavými houskami, s hloupými odpověďmi, s šedivými mračny, s palmovými listy, s nedobytnými vězeními, s opravdovými přáteli
4. s dřevěným stolem, dřevěné stoly; se slepým mužem, slepí muži; s šikovným chlapcem, šikovní chlapci; s koženým křeslem, kožená křesla; s bílou košilí, bílé košile
5. světlý byt – mladý; nekalý úmysl – mladý; rychlí běžci – mladí; pravý úhel – mladý; milí lidé – mladí; pravidelní návštěvníci – mladí; zbabělý čin – mladý; dřevavý hrnec – mladý; hladoví vlci – mladí; skotačiví králíci – mladí

1. a) tvrdá – pracovitý, slaměná, prosebný, smutná, červená, železná, umělé, květinový, spanilá, měkká – prosící, okenní, vlčí, spící, ptačí, kuřecí, denní, včelí
 b) pracovitý – r. m.; slaměná – r. ž.; prosebný – r. m.; smutná – r. ž.; červená – r. ž.; železná – r. stř.; umělé – r. stř.; květinový – r. m.; spanilá – r. ž.
 c) pracovitý člověk, slaměná ozdoba, prosící dítě, okenní rám, prosebný pohled, vlčí mládě, smutná písnička, spící kočka, červená stužka, ptačí hnízdo, železná dveře, kuřecí maso, umělé květiny, květinový záhon, denní nabídka, spanilá princezna, včelí med
2. a) krabí tyčinky, soví moudrost, lví hřívá, slepičí polévka, sokolí zrak, paví pero, oslí uši, včelí med, psí počasi
3. a) ranní zprávy, jelení parohy, cenný šperk, sloní kly, kamenné schody, telefonní ústředna, okenní rám, vraní krákání, týdenní program, rodinný dům, plamenná řeč, tulení kůže
 b) ranní – měkké, jelení – měkké, cenný – tvrdé, sloní – měkké, kamenné – tvrdé, telefonní – měkké, okenní – měkké, vraní – měkké, týdenní – měkké, rodinný – tvrdé, plamenná – tvrdé, tulení – měkké
4. pravý – tvrdé, včelí – měkké, vosího – měkké, soví – měkké, psích – měkké, pomalý – tvrdé, zvědaví – tvrdé, masožravý – tvrdé, býložraví – tvrdé, žabí – měkké

SHRNUTÍ – PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. nový dům – mladý; pomalý živočich – mladý; se sedmihlavým drakem – mladým; o pokojových rostlinách – mladých; se zajímavými fotografiemi – mladými; tmavý kabát – mladý; s přímými svědky – mladými; malí kocourci – mladí; byli velmi hraví – mladí; živý sen – mladý; Hrubý Jeseník – mladý; známí hudební skladatelé – mladí; opravdoví přátelé – mladí
2. a) jelení říje (měkké), kolenní kloub (měkké), denní tisk (měkké), rodinná oslava (tvrdé), tulení mládě (měkké), vinný ocet (tvrdé)
b) deník
c) Např. MF Dnes, Lidové noviny, Právo, Blesk, Sport
d) Období od poloviny září do poloviny října, kdy jeleni svádějí souboje o vedoucí postavení ve skupině laní. Je doprovázeno troubením jelenů.
e) Měsíc říjen a jeho české jméno je odvozeno právě podle jelení říje.

3. a) rychlý běžec – tvrdé; rychlí běžci – tvrdé; cizí jazyk – měkké; v neznámých zemích – tvrdé; zářivý úsměv – tvrdé; s otužilými sportovci – tvrdé; ryzí zlato – měkké; milý chlapec – tvrdé; drazí rodiče – tvrdé; zuřivý psí štěkot – tvrdé, měkké; hovězí dobytek – měkké; syslí nora – měkké; pod strmými převisy – tvrdé; světlovlasí chlapci – tvrdé; obvyklý postup – tvrdé
b) Terénní útvar, který ční (trčí) nad např. skalní stěnou. Využívají jej často horolezci k bivakování.
c) strmý || příkrý, prudký
4. a) horskou službu, vlasový šampon, jelení paroží, psí štěkot, americké sportovce, bramborovou kaši, vodní hladině, sluneční paprsky, české zboží, včelí med
b) horskou službu – mladou; vlasový šampon – mladý; jelení paroží – jarní; psí štěkot – jarní; americké sportovce – mladé; bramborovou kaši – mladou; vodní hladině – jarní; sluneční paprsky – jarní; české zboží – mladé; včelí med – jarní
5. a) rybí kost, orlí zrak, losí parohy, soví houkání, šakalí vytí, buvolí kůže, hovězí vývar, pravý hřib, vosí pas
b) **měkké:** rybí, orlí, losí, soví, šakalí, buvolí, hovězí, vosí, **tvrdé:** pravý
6. a) V naší zemi (vzor píseň) je mnoho poutavých (mladých) míst (není VS). Hlavní město Praha (název) se pyšní (příbuzné k VS) mnoha starobylými (B – příbuzné k VS, koncovka – mladými) stavbami (koncovka - ami v 7. p. rodu ž.). Se zajímavými (mladými) památkami (koncovka - ami v 7. p. rodu ž.) se setkáváme i v dalších městech. K náročnějším cílům patří výstup (předpona vy-) na naši nejvyšší (příbuzné k VS) horu Sněžku (název). Roviny (v – není VS) v Polabí (název, koncovka – vzor stavení) nebo na jihu Moravy (název, koncovka – vzor žena) vybízejí (v – předpona, b – není VS) k vyjíždkám (v – předpona vy-) na kole. Lákavý (mladý) může být (VS) také výlet (předpona vy-) na hrad nebo pobyt (příbuzné k VS) u některé z (2. pád) přehrad.
b) Pražský hrad s Chrámem sv. Víta a Vladislavským sálem, Karlův most, Pražská brána, Vyšehrad, Petřínská rozhledna, Strahovský klášter...
c) V pohoří Krkonoše na severovýchod od Prahy u hranic s Polskem.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. c) losí, rytířský, učitelův
2. c) červení, zbabělí, kouzelní
3. a) Dostal jsem stříbrné hodinky. b) Ztratila jsem stříbrnou náušnici. c) Na stříbrném medailonu byl tajemný nápis.
4. a) rodinný, b) denní, c) pražský
5. b) pod vysokým skálou
6. b) statečnými vojáky, Jakubovými dcerami, svítícími drahokamy
7. c) Pavlovi přátelé nám neodpověděli na dopis.
8. b) raní čaj, večerní zprávy

Uč., str. 104–117 | IX. ZÁJMENA

1. DRUHY ZÁJMEN

1. a) Jsou to zájmena.

- Zelené bochánky jsou polštářky mechu.
- Protože hlavička hříbu není úplně hladká, vypadá jak sametová.
- Tůň je malá sladkovodní plocha ve tvaru kruhu nebo oválu. Je často zastíněna stromy a obsahuje značné množství spadaneho listí na dně.

b) zelené – 1. st., tvrdé; sametovou – 1. st., tvrdé; lesní – 1. st., měkké; nohatého – 1. st., tvrdé; tiché – 1. st., tvrdé; tišší – 2. st., tvrdé

2. osobní – ti, ty, já; přivlastňovací – moje, tvá; ukazovací – ty, ty, ty, to, takový, to
3. Vy se jednou budete divit, co já dokážu. Ty se mnou nemluvíš? My si rozumíme i beze slov. Já se vrátím až odpoledne. Ona ti nikdy nerozuměla. Oni naše problémy nechápou.
4. **a)** Vy – 1. p.; vás – 2. p.; nám – 3. p.; tobě – 6. p.; mnou – 7. p.; ti – 3. p.; němu – 3. p.; vás – 6. p.; nás – 2. p.; ji – 4. p.; tebe – 2. p.; mně – 3. p.; vámi – 7. p.; jí – 3. p.
b) nedokázal bych – 1. os., č. j.; přáli bychom – 1. os., č. mn.
5. se sestrou – předložka; umyj se – zájmeno; obleč se – zájmeno; se zelím – předložka; seznámili se – zájmeno; poděly se – zájmeno; se mnou – předložka; se zpracováním – předložka; těším se – zájmeno; se kterým úkolem – předložka; pozdravil se – zájmeno; se všemi – předložka

6. a) já – můj bratr; on – jeho byt; vy – vaše kočka; já – moje sestra; ona – její táta; oni – jejich auto; my – naše tajemství; ty – tvůj sešit; ty – tvoje morče
7. naší dohodě; naši novou; naším návrhem; naší Lídě; našich psů; našim dětem; našim kanárkem
8. a) (tu) naši zahradu, s (tou) vaší dcerou, s (tím) naším projektem, bez (těch) vašich vědomostí, (tu) vaši adresu, na (tu) naši práci, k (těm) našim rodičům, (tím) naším řešením, o (těch) vašich plánech, za (tím) vaším plotem, za (tou) naší chatou, za (tu) naši chatu, před (tou) vaší hodinou, před (tu) vaši prodejnu
- b) zahradu – r. ž.; dcerou – r. ž.; Paříži – r. ž.; projektem – r. m. neživ.; vědomostí – r. ž.; adresu – r. ž.; práci – r. ž.; rodičům – r. m. živ.; přátelé – r. m. živ.; řešením – r. stř.; plánech – r. m. neživ.; plotem – r. m. neživ.; hromada – r. ž.; odpadků – r. m. neživ.; chatou – r. ž.; potok – r. m. neživ.; topoly – r. m. neživ.; hodinou – r. ž.; matematiky – r. ž.; učebně – r. ž.; prodejně – r. ž.; systém – r. m. neživ.
- c) podívej se – 2. os., zp. rozk.; jsem byla – 1. os., zp. ozn.; pomozte – 2. os., zp. rozk.; nedostaneme se – 1. os., zp. ozn.; zapomněl jsem – 1. os., zp. ozn.; jsme – 1. os., zp. ozn.; přijeli – 3. os., zp. ozn.; jsme si – 1. os., zp. ozn.; bych nemluvil – 1. os., zp. podm.; leží – 3. os., zp. ozn.; teče – 3. os., zp. ozn.; bychom vysázeli – 1. os., zp. podm.; se sejdeme – 1. os., zp. ozn.; nainstalují – 3. os., zp. ozn.

9. b) ta, tu, ty, té, toho, tom
- c) mé, ji, mě, ni, které, moje, se, ní, nic, nic, toho, se, ona, mnou, mi, ho, moje, mi, moje, které, já, si, nimi, je, je
- d) se – předložka (v článku není), se – zájmeno (se budu stěhovat), je – zájmeno (neztratil jsi je), je – sloveso (je nadepsaná)
10. a) a) tvůj, tobě; b) mně, moje, my; c) vám, váš; d) oni, ona; e) se, svůj, svoje
- b) osobní – tobě, mně, my, vám, oni; ona, se, ukazovací – ; přivlastňovací – tvůj, moje, váš, svůj, svoje

SLOH – VYPRÁVOVÁNÍ I

1. Místo zvířat jsou v klecích lidé.

- Afrika.
- Sloni, žirafy, zebry, lvi, gazely.
- Pokud nedojde k újmě na jeho zdraví nebo pokud se mu povede vysoudit nízkou sazbu.

2. Pozvání do afrického národního parku. Podmínky pobytu v parku. Pohyb po parku. Odměna.

2. SKLOŇOVÁNÍ OSOBNÍCH ZÁJMEN

- Text pronáší žena.
- Katedrála je většinou trojlodní kostel (např. sv. Víta v Praze, Petrov v Brně).
- Karel IV.
- Ve 14. století.

b) já – 1. p.; já – 1. p.; mně – 3. p.; ním – 7. p.; mě – 4. p.; já – 1. p.; já – 1. p.; vám – 3. p.; mě – 4. p.; mě – 4. p.

2. a) ... řekni mi, kdo... „Jiříku, my ti... „Tatínku, já tě mám ... dám ti hrneček.“ „Ty jsi...

b) Sněhurka a sedm trpaslíků. Zlatovláska. Sůl nad zlato. Hrnečku vař. O princezně solimánské.

A. Skloňování zájmen já, ty, se

- 3.** ... jsme ti nový ... se mnou pojedou ... bez sebe. Tobě se podařilo ... na sebe musíte ... že ti půjčím ... se mi plyšový ... raději k sobě. V lesíku mi...
- 4.** Beze mě nemůžete odjet. Rozhodl, aniž se mě zeptal. Mně prodali prošlý jogurt? Uviděl mě na poslední chvíli. Mně se to skutečně podařilo. Mne/mě má každý rád. Pozvali mě na ten večírek? Nastěhuje se ke mně?
- 5.** Mně (3. p.) se to líbí. Asi mě (4. p.) nechali vyhrát. Viděli mě (4. p.) vystupovat v divadle. Pomalu mně (3. p.) docházejí síly. Sotva jsem se přiblížil, prohlížela si mě (4. p.). Přišla ke mně (3. p.) s prosbou o pomoc. Slíbil mně (3. p.) odměnu. V hotelu mně (3. p.) zapomněli vrátit pas. Z hlediště mě (4. p.) sledovaly stovky očí. O mě (4. p.) se nemusíš bát. Nečekejte mě (4. p.) moc brzy. Beze mě (2. p.) se snadno obejdete.

- 6.** Oni tě chtějí navštívit. Tady máš peníze a kup si něco pro radost. Jak se ti to líbí? My ti to nevěříme. Moc si o sobě myslí. On se ti omlouvá. Tobě vždycky všichni pomohou. Nemusíš chválit sám sebe. Viděl jsem tě v divadle. Něco proti tobě mají. Nemohli jsme tě vzít s sebou. Tebe jsme tu opravdu nečekali. Přijdeme k tobě v pět hodin.
- 7.** Nebyla si sama sebou moc jistá. Do batohu si vezmi s sebou také baterku. Nezapomeňte si s sebou zabalit dobrou náladu. Na židlích v čekárně sebou děti neustále šily. Celou noc sebou házela. Dejte mi s sebou také teplé ponožky. Ryba sebou v tašce pořád mrskala. Přibalili mi s sebou také oba mladší sourozence. Pokaždé, když se ozval výkřik, tak sebou trhla.
- 8. a)** naši, jí, Slíbil, ji, zlobit, školy, neviděli, konci, ulice, Mluvili, jejích, vynikající, houslistka, restauraci, nabízejí, pštrosí, králi, zprávy, sloupy, oceli
- b)** sobě, naši, jí, ji, některými, kohosi, jejích, samé, čeho, ty

B. Skloňování zájmen my, vy

9. My vyrazíme později. Podej mi smetáček a lopatku. Řekněte mi, co je nového. Vrátil mi jen polovinu dluhu. My si dáme k večeři jen zeleninu. Dokážeme to my sami. Předal mi důležitou zprávu. My vás máme rádi.
10. Pomohu vám (3. p.) najít to jméno v telefonním seznamu. Musíte s námi (7. p.) mluvit otevřeně. Vám (3. p.) se podařilo rozbít ten skleněný lustr. Přivedli jste nám (3. p.) pomocníka? Paní učitelka nám (3. p.) řekla, abychom narýsovali rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník. Bez vás (2. p.) ten dřevěný totem nepostavíme. Teta k nám (3. p.) přijede na týdenní návštěvu. Její deník se o vás (6. p.) nezmiňuje.
11. **b)** jejich, mi, naší, mě, svého; sobě; se; naše; vaší; se; sebou; té

C. Zájmena on, ona, ono, oni, ony, ona

12. **a)** ní – 7. p., ona; ní – 2. p., ona; ní – 4. p., ona; jí – 3. p., ona
- b)** Střemcha je dřevina s opadavými listy a trpkými, peckovitými plody, které se podobají třešni.
13. Očekávali jsme ji (tu). Půjdu tam dnes s ní (tou). Těšili jsme se na ni (tu). Zamával jí (té). Okamžitě ji (tu) pustl. Půjč jí (té) deštník. Neříkej jí (té) to. Pozdravuj ji (tu). Pozoroval jsem ji (tu). Co o ní (té) víš?
14. Musíme jí pomáhat. Vidím ji. Uvařím jí dobrou kávu. Zapiš si ji. Zazpívej mi ji ještě jednou. Je nutné opravit ji. Zavři ji. Zlomený prst jí rychle srostl. Zamířil k ní. Ta zkouška byla pro ni obtížná. Rád vzpomínám na chvíle strávené s ní.
15. **b)** Nic z téhle nabídky **se** jim **nezdálo** dost dobré.
- c)** Nic (3) z (7) téhle (3) nabídky (1) se (3) jim (3) nezdálo (5) dost (6) dobré (2).
- d)** nic – záporné; téhle – ukazovací; se – zvrtné; jim – osobní
- c)** 2. pád.
- f)** nabízet, pobídka
- g)** nezdálo se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.

SHRNUTÍ – ZÁJMENA

1. **a)** ní, toto, svého, ten, ho, kterým, se, to
2. **a)** ti (osobní), já (osobní), mně (osobní), tu (ukazovací), moje (přivlastňovací), on (osobní), to (ukazovací), svým (přivlastňovací), ty (ukazovací), náš (přivlastňovací)
3. Podej mi/mně tužku. Koupil jí novou zimní bundu. Na výlet s sebou máme mít batoh. Nelíbilo se mi/mně, jak se chová. Zhlédl ji jen na chvíli. Dej nám vědět, kdy se vrátíš. O mně a o něm se říkalo, že se máme rádi. Po hodině už sebou všichni vrtěli. Nevěděl si s tím rady. Jak se ti líbí v novém domě?

SLOH – VYPRÁVOVÁNÍ II

- Vypravěčem je syn.
- Odpoledne chtěli strávit projížďkou na loďce po řece. Opalovali se a na loďce usnuli.
- Upozorňovali je přihlížející z mostu.
- Nevydávat se na neznámou vodu. Nespat na vodě.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ZÁJMENA

1. a) on, se, ty
2. a) já, Janův, ten
3. c) o mně nemluv, se mnou, pověz mi
4. a) Ten pes často štěká.
5. b) pochopil ji, viděl naši kočku, kup mi knížku
6. b) My jsme vám to říkali a vy jste nám nevěřili.
7. a) Týna a Ema jdou za Janou. Ony s ní kamarádí.

Uč., str. 118–128 | X. ČÍSLOVKY

1. DRUHY ČÍSLOVEK

1. a) 30., 2025, 55, 3., 2025, 40, 1., první, 1985, čtvrtý, 1987, 1760, 1987

- a) ano; b) ano; c) ne
- Slouží k výrobě elektřiny. Tepelná, vodní.

b) 2025, 55, 2025, 40, 1985, 1987, 1760, 1987; pořadí – 30., 3., 1., první, čtvrtý

c) číslo – užívá se pro vyjádření množství nebo pořadí; číslice – grafický znak používaný pro zapisování čísel; číslovka – je slovní druh, kterým se vyjadřuje počet, pořadí, násobenost, díl celku apod.

2. Můj dědeček má dvě sestry a jednoho bratra. Pochází tedy ze čtyř dětí. Ve skříni mám troje staré kalhoty a na věšáku visí čtvery šaty po sestře. Do kontejneru odnesu sedmero kusů oblečení. V závodě jsem doběhl druhý. Kamarád doběhl o jedno místo za mnou, skončil tedy třetí v pořadí. O to, že máš uklidit, ti říkala jednou maminka a jednou babička. Celkem jsi to slyšel dvakrát. Kolikrát ti to musíme ještě říct?
3. určité – pětkrát, stonásobný, dvoje, třetí, tisíce, desetinásobný, desaterý, bilion, dvojka, šestý, neurčité – několik, mnoho, kolikrát, několikero

4. a) sedmero krkavců, do první třídy, za devatero horami, dvoje dveře, dvanáct měsíců, třetí přání, málo peněz
5. a) Kdo šetří, má za tři. Má obě ruce levé. Kdo rychle dává, dvakrát dává. Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet.
- b) Kdo šetří, má za tři. – Šetřit se vyplatí. Má obě ruce levé. – Je nešikovný. Kdo rychle dává, dvakrát dává. – Rychlá pomoc je nejlepší. Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet. – Nevybereš si, jsou oba stejní.

UČEBNICE

str. 120

6. a) 6. (řadová), čtvrtém (řadová), 110 (základní), dvoje (druhá), čtvery (druhá), desetkrát (násobná), IV. (řadová), první (řadová), patnácté (řadová), čtyři (základní), dvacet (základní), osm (základní), jedno (základní), dvoje (druhá), tři (základní), několikanásobnou (násobná), 1848 (základní)
7. např. tři pastelky – 3 kusy pastelek, troje pastelky – tři balení pastelek, čtyři lyže – čtyři kusy lyží, čtvery lyže – čtyři páry lyží

UČEBNICE

str. 122

2. SKLOŇOVÁNÍ ČÍSLOVEK ZÁKLADNÍCH

A. Číslovky dva, dvě; oba, obě

1. a) Třicet bez dvou je dvacet osm. Sudá čísla jsou dělitelná dvěma. Šest děleno dvěma jsou tři. Dobrý fotbalista umí vykopnout míč oběma nohama. Ve dvou se to lépe táhne. Bez obou svých nejmilejších plyšáků se neobejdu.
2. a) Vzpomněl jsem si na oba rodiče. Dám si svíčkovou omáčku se dvěma knedlíky. Bez obou svých bratrů nikam nejedu. Ve dvou dorazíme snáz k cíli. Uvažujeme o těchto dvou termínech dovolené. Mohla se pochlubit oběma syny. Začátek nám posunuli o dvě hodiny. O obou školách si myslí, že jsou výborné. Od dvou let ho učil lyžovat.
- b) si (zvrtné), si (zvrtné), svých (přivlastňovací), těchto (ukazovací), se (zvrtné), nám (osobní), si (zvrtné), ho (osobní)

UČEBNICE

str. 123

B. Číslovky tři, čtyři

3. Dám si kornout se třemi kopečky zmrzliny. Půjdu do kina se čtyřmi kamarády. Byli jsme rozděleni po třech. Ke třem různým přidala gerbery. Na výlet jedeme bez tří spolužáků. Na přípravu čtyř porcí potřebuješ kilo brambor. Vyprávěl mi o svých třech kočkách. Od tří hodin až do čtyř mám balet.
4. dvacet čtyři děleno čtyřmi, dvacet čtyři děleno dvěma, devět děleno třemi, čtrnáct děleno dvěma. Číslo osm je dělitelné dvěma i čtyřmi. Číslo dvanáct je dělitelné dvěma, třemi i čtyřmi.

C. Číslovky pět až devadesát devět

6. Čekám na tebe od pěti hodin. Na tábor pojedu se třemi kamarádkami. Přidejte k těm dvěma knedlíkům ještě alespoň další dva. Domů přijedeme do desíti hodin. Stůl s osmi židlemi se do kuchyně nevejde. Dospělý člověk má třicet dva zubů. Vezmu si s sebou dvě stě korun. Ještě mu dlužím sto dvacet pět korun. Do Aše je to osmdesát km, na kole tam pojedeme okolo čtyř hodin. Po dvaceti sedmi týdnech se konečně vrátila domů. Babička šla do důchodu v šedesáti pěti letech.
7. a) 1212 – tisíc dvě stě dvanáct, dvanáct set dvanáct; 1415 – tisíc čtyři sta patnáct, čtrnáct set patnáct; 1620 – tisíc šest set dvacet, šestnáct set dvacet; 1918 – tisíc devět set osmnáct, devatenáct set osmnáct; 1989 – tisíc devět set osmdesát devět, devatenáct set osmdesát devět
- b) 1212 – Zlatá bula sicilská; 1415 – upálení mistra Jana Husa; 1620 – bitva na Bílé hoře; 1918 – vznik Československa; 1989 – „sametová“ revoluce

SHRNUTÍ – ČÍSLOVKY

1. a) Týden má sedm dní a rok dvanáct měsíců. Žijeme ve 21. století. Známé lidové rčení zní dvakrát měř a jednou řež. Duben má 30 dní. Karel IV. založil univerzitu v Praze. Naše vlast sousedí se čtyřmi státy.
- b) V historických údajích, u jmen králů, na ciferníku některých hodin.
2. 7 – sedm; 25 – dvacet pět; 1989 – tisíc devět set osmdesát devět; 3. – třetí; 31. – třicátý první; 185. – sto osmdesátý pátý
3. K obědu jsem měl svíčkovou se třemi knedlíky. Můžeme se vydat dvěma směry. Příběh vypráví o dvou znepřátelených rodech. V družstvu jsem společně se čtyřmi spolužáky. Šestka je dělitelná dvěma i třemi.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ČÍSLOVKY

1. b) dva, tři, deset
2. c) počáteční, poslední, konečná
3. a) bez dvou kamarádů, se třemi kolegy
4. c) Spěchal za dvěma přáteli.
5. a) Číslovky patří k ohebným slovním druhům
6. a) Posadte se do řady číslo 14.
7. c) Devět je dělitelné třema. (Správně: třemi.)
8. c) Zaplatil jsem sto třicet sedm korun.
9. b) Přišlo jich několik.

1. CO JSOU SLOVESA

1. a) jsou – 3. os., č. mn., čas přít.; domnívá se – 3. os., č. j., čas přít.; mají – 3. os., č. mn., čas přít.; žijí – 3. os., č. mn., čas. přít.; dorozumívají se – 3. os., č. mn., čas přít.; tvoří – 3. os. mn., čas přít.; má – 3. os., č. j., čas přít.; volá – 3. os., č. j., čas přít.

- a) ne; b) ano; c) ano
- Základní znaky savců: dýchají plícemi, rodí živá mláďata a ta sají mateřské mléko, tělo pokryté kůží.

b) Delfíni (1) obývají (5) světová (2) moře (1) už (6) 50 (4) milionů (1) let (1). Vyvinuli (5) se (3) ze (7) suchozemských (2) kopytníků (1), kteří (3) se (3) postupně (6) přizpůsobili (5) vodnímu (2) prostředí (1). Delfíni (1) patří (5) mezi (7) savce (1).

c) inteligentními – rod m., č. mn., 7. p.; vodnímu – rod stř., č. j., 3. p.; definitivním – rod m., č. j., 6. p.; vlastní – rod ž., č. j., 2. p.; delfíni – rod stř., č. mn., 1. p.

2. a) oči se zavíraly, vosy vylétaly, jelen troubí, květiny usychaly, mlha se rozplynula, kuchař vařil, telefon se vybil, slunce vychází, vyučování skončilo
3. strom – zasadit, očesat, pokácet, prořezat, usychat; obraz – namalovat, koupit, prodat, pověsit, sundat; fotbal – hrát, sledovat, vyhrát, prohrát, naučit se; svíčka – zapálit, zhasnout, koupit, darovat, přivonět; počítač – otevřít, spustit, zavřít, vyhledat, napsat
4. a) natrhat, kouřit, plavat, číst, namalovat, lyžovat, vymýšlet, zatopit, uvařit, tleskat, lhát, odpočívat, zmeškat, navštívit
- b) půjdeme – 1. os., č. mn.; zkoušela jsem – 1. os., č. j.; přestaň – 2. os., č. j.; umíte – 2. os., č. mn., budeme tleskat – 1. os., č. mn.; prohlíželi si – 3. os., č. mn.; chystáte se – 2. os., č. mn.
- d) podobizna – portrét, obraz zpodobňující konkrétního jedince

5. a) maloval jsem, bude malovat; napsala, přepíšeme; pracuji, pracoval, vypracuje; skončím, skončil jsi; vaří, navaříme, uvař
- b) maloval jsem – 1. os., č. j., čas min.; bude – 3. os., č. j., čas bud.; napsala – 3. os., č. j., čas min.; přepíšeme – 1. os., č. mn., čas bud.; pracuji – 1. os., č. j., čas přít.; pracoval – 3. os., č. j., čas min.; vypracuje – 3. os., č. j., čas bud.; skončím – 1. os., č. j., čas bud.; skončil jsi – 2. os., č. j., čas min.; vaří – 3. os., č. j., čas přít.; navaříme – 1. os., č. j., čas bud.; uvař – 2. os., č. j.
- c) Slova příbuzná.
6. a) Pořádali jsme sbírku plyšových hraček. Rodiče se nemýlili, když dětem nechtěli koupit vše, co si děti usmyslely. Lesy v okolí očarovaly mnohé malíře. Vázy na květiny postavíme na vyzdobené stoly. Záznamy z jednání se ztratily. Slíbil jsem babičce, že se usmíříme. K cíli se přibližovala jen pozvolna. Budete si myslet, že jsem pyšný. V obchodě viděli výhodné slevy. Brzičko si koupím nové lyže. V

televizi vysílají málo pořadů pro děti. Zíval jsem únavou, ale všechnu práci jsem vykonal.

b) pořádali jsme – 1. os., č. mn., čas min.; nemýlili se – 3. os., č. mn., čas min.; nechtěli koupit – 3. os., č. mn., čas min.; usmyslely si – 3. os., č. mn., čas min.; očarovaly – 3. os., č. mn., čas min.; postavíme – 1. os., č. mn., čas bud.; ztratily se – 3. os., č. mn., čas min.; slíbil jsem – 1. os., č. j., čas min.; usmíříme se – 1. os., č. mn., čas bud.; přibližovala se – 3. os., č. j., čas min.; budete si myslet – 2. os., č. mn., čas bud.; jsem – 1. os., č. j., čas přít.; viděli – 3. os., č. mn., čas min.; koupím si – 1. os., č. j., čas bud.; vysílají – 3. os., č. mn., čas přít.; zíval jsem – 1. os., č. j., čas min.; vykonal jsem – 1. os., č. j., čas min.

2. TVARY OZNAMOVACÍCH ZPŮSOBŮ

A. Přítomný čas

1. **a)** Mamince pomáhám rád. Ve škole se učíme také o ochraně přírody. Ondra hraje šachy. Maminka na jaře sází sazenice rajčat a paprik. Prosím tě, abys přišel včas. Ty mi dlužíš radu. Ty knihy se mi líbí. Vy se na nás nezlobíte? Lidé se na děti často usmívají. Ty někoho hledáš? Sněhulák pomalu roztává. Tyto květiny se zalévají každý týden. Vodovodní potrubí rezaví. Cesty se opravují hlavně v létě. Na pláži si hrají děti.

b) pomáhám – 1. os., č. j.; se učíme – 1. os., č. mn.; hraje – 3. os., č. j.; sází – 3. os., č. j.; prosím – 1. os., č. j.; abys přišel – 2. os., č. j.; dlužíš – 2. os., č. j.; líbí se – 3. os., č. mn.; nezlobíte se – 2. os., č. mn.; usmívají se – 3. os., č. mn.; hledáš – 2. os., č. j.; roztává – 3. os., č. j.; zalévají se – 3. os., č. mn.; rezaví – 3. os., č. j.; opravují se – 3. os., č. mn.; hrají si – 3. os., č. mn.

c) sází x sklízí, usmívá se x mračí se, opravují x rozbíjejí

2. Děti jsou veselé. Ty jsi nadaná. Já nejsem z vesnice. Řeka je prudká. Pohádkový Honza je hloupý. Úkoly nejsou těžké. Dárek je od mámy. Ty jsi usměvavý. Moře je kouzelné. Střecha je z tašek. My všichni jsme poslušní. Vy jste před námi.

3. Přines mi sem kávu. Vezmi si s sebou pláštěnku. Já jsem se vrátil už včera. Kam jsem to položil? Jsem šťastná, že jsi se mnou. Dej si něco dobrého. Myslel jsem, že to neumí. Jak jsi to dokázal? Já jsem to nestihl. Sem se to nehodí. Krásně jsi to napsal. Kam jsi šel? Přečti si to sám. Ty věci patří sem. Nikdy jsi/jsem tomu nerozuměl.

4. **a)** Amazonie zatím ukrývá mnohá tajemství. I za to zasluhují amazonské deštné lesy náš obdiv. Je to jediné místo na světě, které nám zachovává pohled do dětských let naší planety. My tuto oblast pozorujeme, studujeme, zkoumáme, ale také ji obdivujeme a necháváme se jí okouzlit. Ona od nás nic nežádá, jen abychom dali pokoj místním rostlinám, zvířatům a domorodcům. Všichni společně tvoří nádhernou harmonii mezi přírodou a lidskou kulturou. To my už neumíme.

b) Amazonie zatím **ukrývá** mnohá tajemství. I za to **zasluhují** amazonské deštné lesy náš obdiv.

c) Všichni (3) společně (6) tvoří (5) nádhernou (2) harmonii (1) mezi (7) přírodou (1) a (8) lidskou (2) kulturou (1).

d) tajemství – vzor stavení; pralesy – vzor hrad; místo – vzor město; planety – vzor žena

e) amazonské – tvrdé; deštné – tvrdé; lidskou – tvrdé

f) Amazonie – místní název, amazonský – přídavné jméno odvozené od vlastního jména. Ověřit můžeme v Pravidlech pravopisu českého jazyka nebo ve Slovníku spisovné češtiny.

B. Budoucí čas

1. a) půjdeme, budu se koupat, zaženete, budou se prodávat, budeš poslouchat, provedeme, umyji si, dovede, posadíte se
b) jednoduché – půjdeme, zaženete, provedeme, umyji se, dovede, posadíte se, složené – budu se koupat, budou se prodávat, budeš poslouchat
c) připlula – 3. os., č. j., čas min.; půjdeme – 1. os., č. mn., čas bud.; budu se koupat – 1. os., č. j., čas bud.; navštívili jsme – 1. os., č. mn., čas min.; zaženete – 2. os., č. mn., čas bud,

3. a) vychází – přít. / vyjde – bud.; budu se učit – bud. / učím se – přít.; sleduji – přít. / budu sledovat – bud.; jede – přít. / pojede – bud.; čtou si – přít. / přečtou si – bud.; vzpomínám si – přít. / vzpomenu si – bud.; trápí se – přít. / utrápí se – bud.; koupí – bud. / kupují – přít.; budeš vzpomínat – bud. / vzpomínáš si – přít.; počkáte – bud. / čekáte – přít.
b) budu vycházet, bude jezdit, budou si číst, budu vzpomínat, budou se trápit, budou kupovat, budete čekat
4. bránit se – bráním se; číhat – číháš; děkovat – budeme děkovat; foukat – foukají; hledat – budete hledat; jíst – bude jíst
5. a) Po cestě sbíral Zbyněk houby. Pan učitel zkoušel z látky o rovnoramenném trojúhelníku. Ztratili jsme rodinnou památku. Smaž tabuli mokrou houbou. Jablka ve sklepě shnijí, pokud je včas nesníme. Přečtou si zprávu z týdenního školení. Karel objedná prohlídku u správce hradu. Budeme přemýšlet o záznamech v jeho deníku. Děti si vzpomněly na dědovy narozeniny na poslední chvíli.
b) sbíral – 3. os., č. j., čas min.; zkoušela – 3. os., č. j., čas. min.; Ztratili jsme – 1. os., č. mn., čas min.; smaž – 2. os., č. j., čas neurčujeme; shnijí – 3. os., č. mn., čas bud.; nesníme – 1. os., č. mn., čas bud.; přečtou si – 3. os., č. mn., čas bud.; objedná – 3. os., č. j., čas bud.; budeme přemýšlet – 1. os., č. mn., čas bud.; vzpomněly si – 3. os., č. mn., čas min.

C. Minulý čas

1. a) opakovala, zatvářila se, nezdálo se, šuškali si, chtěl vědět, nestaral se, přišel, došlo, pokračoval, neměl, dospěly, dozrál

- Harry Potter a Hermiona jsou studenti ve škole v Bradavicích. Brumbál je ředitel školy. Hermiona
- měla obavy z úmrtnosti při školních turnajích, Harry chtěl o turnajích vědět víc. Neměl valný úspěch
- – málo úspěšný. Valný samo o sobě je značný, velký – valná většina.

b) šeptem – polohlasem, znepokojení – obavy, vzrušeně – rozčileně, dospěly – došly, dozrál – nastal, znovu – opět

2. a) slepil jsem, mysleli jste, opakovali, snídal jsi, přidávali jsme, pozoroval
c) slepuji, budu slepovat; myslíte, budete myslet; opakují, budou opakovat; snídáš, budeš snídat; přidáváme, budeme přidávat; pozoruje, bude pozorovat
3. **vymýšlet si** – vymýšlel jsem si, vymýšlel sis, vymýšleli jsme si, vymýšleli jste si, vymýšleli si
učit se – učil jsem se, učil ses, učil se, učili jsme se, učili jste se, učili se
přát si – přál jsem si, přál sis, přál si, přáli jsme si, přáli jste si, přáli si
mýt se – myl jsem se, myl ses, myl se, myli jsme se, myli jste se, myli se
snažit se – snažil jsem se, snažil ses, snažil se, snažili jsme se, snažili jste se, snažili se **pospíšet si** – pospíšel jsem si, pospíšel sis, pospíšel si, pospíšili jsme si, pospíšili jste si, pospíšili si
číst si – četl jsem, četl sis, četl si, četli jsme si, četli jste si, četli si
4. a) Žáci navštívili zámek v Opočně. Po škole jsem jel rovnou domů. Vrátil se pozdě domů. Rodiče mi dovolili navštívit kamarádku. Všimli jste si, že mám nové šaty? Květiny náhle uvadly. Nakreslil jsem sestřin portrét. Kniha skončila jinak, než si myslel. Edo, smál ses tomu vtipu?

3. TVARY ROZKAZOVACÍHO ZPŮSOBU

1. a) vstávej, vyčisti si, umyj se, nezapomeň, zavolej, uč se, poslouchej, napiš, vypni, neruš, rozdej, vyber, nezapomeň, neběhej, napiš, nauč se, umyj, uklid', vypni, přečti, jdi
b) vstávejte, vyčistěte si, umyjte se, nezapomeňte, zavolejte, uče se, poslouchejte, napište, vypněte, nerušte, rozdejte, vyberte, nezapomeňte, neběhejte, napište, naučte se, umyjte, uklid'te, vypněte, přečtete, jděte

2. Čtěte knihy. Drž se pevně. Nevyjíždějte z garáže. Nezničme tu knihu. Kupujme ovoce. Vyhod'te to do koše. Nemluvme nahlas. Přijď včas.
3. a) Nedívej se před sebe. Nezalej květiny. Neber si limonádu. Nepouštěj televizi. Nečti si tu poučku. Neumývej podlahu. Nevolej mu.
b) nedívejme se, nezalejme, neberme si, nepouštějme, nečtème, neumyjme, nevolejme
4. a) Při prověrce neopisuj. Ze školy jdi rovnou domů. Hlavně si přečti pořádně zadání. Po vyučování se zbytečně nezdržuj před školou. Za odměnu si vezmi čokoládu. Před odchodem zkontroluj všechny vypínače. Nikdy nekuř a nepij alkohol, škodí to zdraví. U babičky buď po-slušný. Nezapomeň podepsat písemku. Zkontroluj peníze za nákup. Odpovídej celou větou.

4. TVARY PODMIŇOVACÍHO ZPŮSOBU

1. a) mohla by – 3. os., č. j., zp. podm.; nevznikly by – 3. os., č. mn., zp. podm.; nestály by – 3. os., č. mn., zp. podm.; nelétali by – 3. os., č. mn., zp. podm.; byste řekli – 2. os., č. mn., zp. podm.

- Fantazie je představivost – obrazotvornost o něčem.
- Spisovatel, básník, malíř, stavitel...

b) mohla by – mohl bych, mohl bys, mohl by, mohli bychom, mohli byste, mohli by; by nevznikl – nevznikl bych, nevznikl bys, nevznikl by, nevznikli bychom, nevznikli byste, nevznikli by; nestály by – nestál bych, nestál bys, nestál by, nestáli bychom, nestáli byste, nestáli by; nelétali by – nelétal bych, nelétal bys, nelétal by, nelétali bychom, nelétali byste, nelétali by; byste řekli – řekl bych, řekl bys, řekl by, řekli bychom, řekli byste, řekli by

2. a) Zavolal bys rodičům? Nakrájel bych cibuli, ale nevím jak. Ty bys to neudělal. Vyřešili by to sami. Děvčata by vyhrála, nebýt chyb v obraně. Pokud by někdo zvonil, tak neotvírej. Půjčil bys mi tu knížku? Slíbili bychom vám, že se o to postaráme, ale odjíždíme. Co byste udělali vy? Nevětrej tak často, mohl bys nachladnout. Zpívali by hlasitěji, kdyby se nestyděli.

b) nevím – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; neotvírej – 2. os., č. j., zp. rozk.; odjíždíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nevětrej – 2. os., č. j., zp. rozk.

3. Já bych se samou radostí vznášela. Ty by ses měl stydět. On by se určitě rád omluvil. My bychom si vyšli na procházku. Vy byste ten byt určitě hezky zařídili. Oni by si s vámi rádi zahráli vybíjenou. Ty by sis nechtěl zahrát s námi? My bychom si vážili vaší pomoci.

4. a) radoval by ses, učil by se, přáli bychom si, povídali by si, umyly bychom se

5. kdyby mělo – 3. os., č. j., zp. podm.; kdybych měl, kdybys měl, kdyby měl, kdybychom měli, kdybyste měli, kdyby měli

6. a) abych šel – 1. os., č. j., zp. podm.; aby mohl – 3. os., č. j., zp. podm.; abyste se snažili – 2. os., č. mn., zp. podm.; aby se netrápila – 3. os., č. j., zp. podm.; kdybys měl – 2. os., č. j., zp. podm.; zašli bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; kdyby ses snažil – 2. os., č. j., zp. podm.; poznali bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.

b) abych šel, abys šel, aby šel, abychom šli, abyste šli, aby šli; abych mohl, abys mohl, aby mohl, abychom mohli, abyste mohli, aby mohli; abych se snažil, aby ses snažil, aby se snažil, abychom se snažili, abyste se snažili, aby se snažili; abych se netrápil, aby ses netrápil, aby se netrápil, abychom se netrápili, abyste se netrápili, aby se netrápili; kdybych měl, kdybys měl, kdyby měl, kdybychom měli, kdybyste měli, kdyby měli; zašel bych, zašel bys, zašel by, zašli bychom, zašli byste, zašli by; kdybych se snažil, kdyby ses snažil, kdyby se snažil, kdybychom se snažili, kdybyste se snažili, kdyby se snažili; poznal bych, poznal bys, poznal by, poznali bychom, poznali byste, poznali by

8. Abys bezpečně dojecha, nejezdí vysokou rychlostí. Kdyby chtěl být lékařem, musel by vystudovat lékařskou fakultu. Kdybys chtěl vidět sochu Svobody, musíš zajet do USA. Abychom se vrátili za světla, musíme vyrazit v osm ráno. Abychom se na stáži dorozuměli, intenzivně studujeme angličtinu.
9. a) Kdyby se děti nehádaly kvůli maličkostem, dohodli bychom se na podrobnostech výletu.
b) kdyby se nehádaly – 3. os., č. mn., zp. podm.; dohodli bychom se – 1. os., č. mn., zp. podm.
c) děti – kost; maličkostem – kost; podrobnostech – kost; výletu – hrad
d) maličký, malíček, malinký
e) nehádej se, nehádejme se, nehádejte se
10. b) kdybych mohl – 1. os., č. j., zp. podm.; vyrazil bych – 1. os., č. j., zp. podm.; nacházejí se – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; jsou – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; vypravil bych se – 1. os., č. j., zp. podm.; je – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; domluvil bych se – 1. os., č. j., zp. podm.
c) Obyvatelé jsou Slováci a jejich národní jazyk je slovenština.

SHRNUTÍ – SLOVESA

1. a) dát, stát, stát, sednout
b) klade – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; připomeňme si – 1. os., č. mn., zp. rozk.; je – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; hromadili by se – 3. os., č. mn., zp. podm.; nezůstaneme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; abychom nebránili – 1. os., č. mn., zp. podm.; vystupujeme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nastoupíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; abychom zůstali – 1. os., č. mn., zp. podm.; držíme se – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; abychom nepoletovali – 1. os., č. mn., zp. podm.; vrazíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; omluvíme se – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; pustíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; mají – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nekřičíme + nekonzumujeme + nekouříme + nehrajeme + nepouštíme si + nemáme-li – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; není – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – SLOVESA

1. c) plakal, neplač, neplakal by
2. b) jsem, budu, byl, buď
3. a) čekám, lezu, věším
4. c) 1. osoba, číslo množné, způsob oznamovací, čas minulý
5. b) umyl ses
6. a) pracujete, spěte, odejděme
7. b) řekli bysme, řekl by jsi, řekli by jste
8. a) zpívej, zpívali byste, zpíváš

1. URČOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH VĚTNÝCH ČLENŮ

1. Začínalo jaro. (VJ) Král si vyjel se svou družinou do luk a do polí. (VJ) Tu nad hlavou zaslechl překrásný ptačí zpěv. (VJ) Na nebi se jako mžitky před očima třepotal skřivan. (VJ) Králi se jeho zpěv zalíbil a rozhodl, že chce ptáčka mít ve své komnatě. (S) Sluhové na ptáčka políčili sítě a zlatník pro něho vyrobil zlatou klec. (S) Sluhové ho potom strčili do klece a klec umístili do královny komnaty. (S) Skřivan v kleci však nezpíval. (VJ) Král povolal svého nejlepšího lékaře. (VJ) Myslel si, že je ptáček nemocný. (S) Lékař se podíval na smutného ptáčka a sdělil králi, že skřivan je nemocný touhou po svobodě. (S) Král může znovu uslyšet jeho zpěv, když ptáčka vypustí z klece. (S)

- c) Skřivan toužil po svobodě.
- Přirovnání: jako mžitky před očima (světelná skvrna kmitající před očima).

2. Okenní tabulky se větrem **třásly**. Pod lavicí **spadla** pastelka. Čmelák **si** v trávě tiše **pobrukoval**. Z kuchyně **voněla** káva. Polička **se prohýbala** pod tíhou knih. Pod vodou **objevili** potápěči vrak lodě. Psi **se honili** po návsi.
3. a) Kotě mňouká. Kamarád povídá. Dítě zívá. Sova houká. Petr utíká. Květina voní. Maminka nakupuje. Babička přijde.
- b) Např. Naše malé kotě smutně mňouká.
- c) Např. mňouká – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.
4. a) Např. Kočka patří mezi savce.
- b) Např. Kočka **patří** mezi savce.

2. PŘÍSUDEK SLOVESNÝ

1. a) vydal, uvítací, výbor, ulička, kamenný, byly, hradby, viděl, působila, bezbranně
- b) Hliník už z dálky viděl, jak tam stojí jeho strýc.
- c) Vrakoviště je místo pro odkládání nepotřebných věcí. Např. aut.
- d) Valná hromada nepotřebného použitého odpadu určitého druhu.
2. a) Děvčata **umývala** po obědě nádobí. Vyprané prádlo **uschlo** velmi rychle. Smetí **vyneseme** do popelnice. Ještě **utřu** hrníčky. Bratr **vyleští** sklenice. **Prostřeme** stůl. Klobouky i čepice **visely** na věšáku. Maminka **umyla** podlahu v kuchyni. Tatínek **utíral** prach. **Vyžehli** alespoň kapesníky.
- b) umývala – čas min.; uschlo – čas min.; vyneseme – čas bud.; utřu – čas bud.; vyleští – čas bud.; prostřeme – čas bud.; visely – čas min.; umyla – čas min.; utíral – čas min.
3. a) Košile slušela. Knížka zaujala. Hrnek se rozbil. Kuřata zobala. Zahrada rozkvetla. Šipky mířily. Jablko spadlo. Pes štěkal.

b) Např. Kostkovaná košile kamarádovi velice slušela.

c) košile – r. ž., vzor růže; knížka – r. ž., vzor žena; kuřata – r. stř., vzor kuře; jablko – r. stř., vzor město; hrnek – r. m., vzor hrad; zahrada – r. ž., vzor žena; šipky – r. ž., vzor žena; pes – r. m., vzor pán

3. PŘÍSUDEK JMENNÝ SE SPONOU

1. Je to přísudek jmenný se sponou.

- Austrálie a Oceánie je jeden z pěti kontinentů na planetě Země.
- Australané jsou potomci lidí, kteří se přistěhovali z Evropy.
- Protože Austrálie leží na opačné polokouli.

2. Včera bylo hezké počasí. Knižka byla zajímavá. Jeho nehty nebyly čisté. Zelenina v regálech je čerstvá. Studenti vysoké školy jsou dospělí. O Vánocích budeme všichni spolu a budeme šťastní. Kdy budeš hotov s domácím úkolem?

3. Obchod otevřeli až v poledne. (slovesný) Moje maminka byla úspěšná reprezentantka v atletice. (se sponou) Vylezli jsme po žebříku vysoko do koruny stromu. (slovesný) Za hodinu byl celý promočený. (se sponou) Celou dobu s někým telefonoval. (slovesný) Silnice byly za sucha velmi prašné. (se sponou) Stoly byly slavnostně prostřené. (se sponou)

4. Hrad byl nedobytný. Gepardi jsou šelmy. Táta je ředitelem. Netopýři jsou létající savci. Kyslík je plyn. Krokodýl je vodní plaz.

6. **a)** Každý učitel je také vychovatel (předpona vy-). Děti byly po výletě (předpona vy-) unavené. Budova školy (vzor žena) je vymalována (předpona vy-) pastelovými (vzor mladými) barvami (koncovka -ami v 7. p., r. ž.). Oběd už bude brzy (vyjm. slovo) hotový (mladý). Dědeček býval (vyjm. slovo být) veselý (mladý). Ten nábytek (vyjm. slovo) není moderní. Hosté byli veselí (mladí). Před zkouškou byl klidný (není vyjm. slovo). Staneme se vítězi (vzor muž) celé soutěže. Bratr bude výpravčím (předpona vy-). Papoušek je krásně vybarvený (předpona vy-).

b) Učitel je vychovatel. Děti byly unavené. Budova je vymalována. Oběd bude hotový. Dědeček býval veselý. Nábytek není moderní. Hosté byli veselí. (On) byl klidný. (My) se staneme vítězi. Bratr bude výpravčím. Papoušek je vybarvený.

7. **b)** Motýli a mýry jsou zvláštní hmyz. Motýli jsou v první řadě pestřeji zbarvení.

c) Hmyz patří mezi bezobratlé. Od obratlovců se liší tím, že nemá v těle kostru.

4. PODMĚT SLOVNĚ NEVYJÁDŘENÝ

1. a) Pavouci nechytají kořist jen do sítí. Někteří používají pasti různých typů (oni – pavouci). Číhají na hlídce (oni – pavouci). Například pavouk běžník na sebe bere zbarvení květů. Následně překvapuje oběť bleskurychlým uchopením (on – pavouk). Podmět můžeme odvodit od slovesa – zájmeno, nebo domyslet z předcházející věty.

- a) NE; b) ANO; c) NE
- Do sítí, číhají, vrhají se střemhlav, maskují se.

b) Ve všech větách je podmět pavouk nebo pavouci (podstatné jméno). Ve větách s nevyjádřeným podmětem pak zájmeno.

c) někteří (neurčité), se (zvrtné), všechno (neurčité), co (vztažné), kteří (vztažné), se (zvrtné), sebe (přivlastňovací)

d) Mají 4 páry nohou, patří mezi členovce.

2. a) Můry létají. Tráví (ony – můry). Hadi se živí. Dokážou vytáhnout (oni – hadi). Všichni se radovali. Měli (oni – hadi). Medvěd se živí. Zabije (on – medvěd). Zranění se dopotáceli. Usnuli (oni – zranění). Sloni žijí. Liší se (oni – sloni). Svíčka dohořovala. Zhasla (ona – svíčka). Rodiče se zlobili. Ty se zlobily.

b) Můry, hadi, medvěd, sloni, svíčka, rodiče – podstatné jméno, u nevyjádřeného podmětu – zájmeno; zranění – přídavné jméno; všichni, ty – zájmeno

c) létat, trávit, žít se, dokázat, mít, radovat se, žít se, zabít, dopotáčet se, usnout, žít, lišit se, dohořovat, zhasnout, zlobit se, zlobit se.

d) noc × den, první × poslední, usnuli × vzbudili se, zhasla × rozsvítila

3. a) Např. Kamzíci se zbytečně nebrodí vysokým sněhem, vyhledávají totiž návětrné svahy nebo odváta skalní místa. S elegancí akrobatů procházejí i po ostrých skalních stěnách. Jak to dělají? Kamzíci k tomu mají zvlášť uzpůsobená kopýtka. Lidé po jejich stopách chodí jen se stoupacími řetězy a někdy používají cepín, protože jinak by se mohli zranit nebo také zemřít. Jen v jednom případě horolezecké umění kamzíků nefunguje. Neudrží se na ledu s popraškem sněhu, často zde uklouznou, proto se takovým místům vyhýbají.

- Kamzíci žijí ve vysokohorském prostředí.
- Cepín je pomůcka horolezců, hůl opatřená kovovým bodcem.
- Protože mají zvlášť uzpůsobená kopýtka.

b) skalní, skalních, kamzičí, stoupacími

c) nebrodí (ne – předpona, brod – kořen, í – koncovka), vyhledávají (vy – předpona, hledá – kořen, vají – přípona), uklouznou (u – předpona, klouz – kořen, n – přípona, ou – koncovka)

d) Alpy v Rakousku, Vysoké Tatry na Slovensku.

5. SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

1. Do Prahy přijeli chlapci z Brna. Do Prahy přijely dívky z Ostravy. Do Prahy přijela děvčata z Polska. Do Prahy přijely děti z venkova. Do Prahy přijeli rodiče za dětmi. Psi utíkali do lesa. Všechna zvířata utíkala do lesa. Srnky utíkaly do lesa. Koně utíkali do lesa. Stáda dobytka utíkala do lesa.
2. Domy se zamykaly. Rodiče se zlobili. Auta se srazila. Děti si hrály. Koně cválali. Telata bučela.

3. a) Žáci napsali dopis panu prezidentovi. Tituly tohoto autora se dobře prodávaly. Letadla přistávala na letiště podle letového řádu. Kuchařky uvařily skvělou polévku. Slepice snášely vejíčka pravidelně. Rodiče četli dětem pohádku. Dívky si hrály na schovávanou. Lodě vpluly do přístavu. Špačci se v sadu slétli na třešně.

b) Žáci **napsali** dopis panu prezidentovi. Tituly tohoto autora **se** dobře **prodávaly**. Letadla **přistávala** na letiště podle letového řádu. Kuchařky **uvařily** skvělou polévku. Slepice **snášely** vejíčka pravidelně. Rodiče **četli** dětem pohádku. Dívky **si hrály** na schovávanou. Lodě **vpluly** do přístavu. Špačci **se** v sadu **slétli** na třešně.
4. Na stole ležely sešity. Prodavačky se usmívaly na zákazníky. Křesla stála u zdi. Jeho pohledy se upíraly ke vchodu. Kabáty visely na věšáku v předsíni. Křišťálové lustry prozářily taneční sál. Babiččiny buchty chutnaly všem. Selátka se motala kolem prasnice. Želvy se schovávaly před očima návštěvníků. Při práci se mi ulomily nehty. Ty příběhy vyšly knižně. Koně u kočáru se splašili.
5. a) Někteří naši spolužáci o té schůzce nevěděli a nepřišli na ni. (spolužáci – podmět r. m. živ.) Nohy nás po výletu opravdu bolely a některým dokonce opuchly. (nohy – podmět r. ž.) Pod stromem se scházeli obyvatelé vesnice a vyprávěli si o událostech posledních dní. (obyvatelé – podmět r. m. živ.) Mláďata se natahovala zobáčky a hlásila se o potravu. (mláďata – podmět r. stř.) Listy těch stromů zežloutly a pomalu začaly opadávat. (listy – podmět r. m. neživ.) Rodiče se zlobili na děti a zakázali jim užívat počítač. (rodiče – podmět r. m. živ.) Děti stavěly hrady a vytvářely bábovičky z písku. (děti – podmět r. ž.)

b) někteří, naši, té, ni, nás, některým, se, si, se, se, těch, se, jim

SHRNUTÍ – VĚTA JEDNODUCHÁ

1. Ptáci štěbetají. Oznamují (oni – ptáci). Vlaštovky a jiříčky sídlí. Odlétají (ony – vlaštovky a jiříčky). Křičí a krákorají vrány. Někdo si plete. Stromy se klátí. Kmeny se objevují.
2. a) Příkopy se zazelenaly. Domácím zvířatům se narodila mláďata. Ovce se pásly na pastvě. Lesy oživily štěbetáním ptactva. V trávě se pásla jehňata. Motýli létali z květu na květ. Děti si začaly hrát venku. První jarní květiny vykvetly. Vlaštovky a čápi se vraceli z teplých krajín.

b) Věty jsou z jara.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – JEDNODUCHÁ VĚTA

1. b) V průchodu viděli diváci také alegorické vozy.
2. c) Malé štěně obdivovali kluci i holky.
3. b) Nevzpomínám si už na konec příběhu.
4. b) Ty se nemusíš nic učit?
5. c) Okna jsou otevřená.
6. b) Děti se smáli snad celý den.
7. a) Živočichové se za bouřky schovaly.
8. c) Prsty se mi nervozitou chvěly.

Uč., str. 166–167

XIII. STAVBA SOUVĚTÍ

1. CO JE TO SOUVĚTÍ

1. Restaurace se jmenovala Hanoi. (VJ) Vietnamci svoje hlavní město milují, ať žijí kdekoli... (S) Po jídle jsem dostával dárky. (VJ) Děda si svůj dárek nechal až na konec. (VJ) Byl to složený kus látky, a když jsem ho rozložil, viděl jsem, že je to malba na hedvábí. (S) Byl na ní duhový drak, jak odpočívá na dně moře, a nad ním na souši se tyčí hory ve tvaru rohliků a klikatě tečou modré řeky. (S) Měl jsem fakt radost, protože draky mám strašně rád. (S) Nemyslím ale draky z českých pohádek. (VJ) Já mám asijské draky, což jsou docela jiné bytosti. (S) Vietnamský nebo čínský drak je moudrý a veselý, má rád lidi a přináší jim radost. (S)

- Long a jeho rodina pocházejí z Vietnamu. Vietnam leží v Asii.
- Rýže.

2. a) Vykvetl záhon. Růže voněly, my jsme čichali. Růžička píchla, abych věděla (já), nesmím trhat (já). Maminka měla. Poprosila jsem (já), by nedal (on). Uvázal (on), maminka byla nadšená.

b) Všechny růže omamně voněly a my jsme k nim s oblibou čichali. (2 věty.) Někdy mě nějaká růžička píchla, abych věděla, že je nesmím trhat. (3 věty.) Poprosila jsem pana souseda, jestli by mi nedal pár růží. (2 věty.) Uvázal mi nádhernou kytici a maminka byla nadšená. (2 věty.)

2. SPOJOVÁNÍ VĚT V SOUVĚTÍ

1. a) Jsou to spojky nebo spojovací výrazy (příslovce, zájmena).

b) Plachetnice vypluly, našly (ony – plachetnice), pocházelo koření a poklady. italský mořeplavec Kryštof Kolumbus vedl, myslel si (on – Kryštof Kolumbus), musí dorazit (on – Kryštof Kolumbus), popluje (on – Kryštof Kolumbus). Lodě přistály, obyvatelé přivítali, námořníci začali říkat, si mysleli (oni – námořníci), jsou (oni – námořníci).

c) Objevení Ameriky
2. a) Všichni se snažili, protože chtěli získat dobrou známku. Počasí se pokazilo, ale my jsme se pořád dobře bavili. Moje teta přijela o den dřív, aby se s námi setkala. Petra a Petr trávili dovolenou v Egyptě, kde navštívili všechny památky, o kterých jsme se učili v dějepise. Poslední bude platit oběd, a proto chceme být v cíli první. Radek rybu neuložil, ale několikrát se o to pokusil.

b) Všichni se snažili, protože chtěli získat dobrou známku. (oni) Počasí se pokazilo, ale my jsme se pořád dobře bavili. Moje teta přijela o den dřív, aby se s námi setkala (ona – teta). Petra a Petr trávili dovolenou v Egyptě, kde navštívili všechny památky (oni – Petra a Petr), o kterých jste se učili v dějepise (my). Poslední bude platit oběd, a proto chceme být v cíli první (my). Radek rybu neulovil, ale několikrát se o to pokusil (on – Radek).

c) všichni (zájmeno), počasí (podst. jméno), my (zájmeno), teta (podst. jméno), Petra a Petr (podst. jméno), poslední (přídavné jméno), Radek (podst. jméno)

Uč., str. 168–173 | XIV. ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

UČEBNICE

str. 168

1. a) 1. „Vy jste byl vážně námořník?“ zeptal se Martin. 2. Martin namítl: „Teď už ale nikam neplujete.“ 3. „Já jsem námořník,“ řekl muž, „to člověk buď je, nebo není, a když je, tak na celý život.“

• a) NE; b) ANO; c) ANO

b) Starý muž vyšel ven s talířem jahod a plechovkou kondenzovaného mléka. (VJ). Námořník pak pečlivě utřel desku stolu hadrem a z chaty přinesl mapu (on – námořník). (S)

d) Ostrov je část souše obklopená vodou, např. Velká Británie, Grónsko, Sicílie, Korsika, Kypr...

UČEBNICE

str. 169

2. Opatrně zašeptala: „Ničeho se neboj.“ „Hurá!“ vykřikl hlasitě. „Zdeničko,“ sykl při odchodu, „nezapomeň na mě.“
3. „Byl jednou jeden král,“ vyprávěla babička. Král ho varoval: „Ať ani na jazyk nevezmeš, sic mi to hlavou zaplatíš.“ Holubi štěbetali: „Popelko, my ti pomůžeme.“ „Můžeš tu bydlet s námi,“ řekli Sněhurce trpaslíci.
4. Nakonec poznamenala, že si musí rozmyslet, co chce. Závěrem nám sdělili, že jsme všichni závěrečné zkoušky splnili. Najednou slyším, jak říká, že jsem to měla říct dřív. Maminka zavolala: „Sbalte si věci a půjdeme domů.“ Suše poznamenal: „Co to má znamenat?“ Souhlasila: „Už jsem o tom slyšela.“

UČEBNICE

str. 171

SHRNUTÍ – SOUVĚTÍ, ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

1. Všichni víme, že krev je životodárná tekutina. (V1, že V2.) Krev zásobuje tělo kyslíkem, rozvádí po těle všechny živiny, chrání tělo před infekcemi, dodává tělu teplo a plní ještě mnoho jiných úkolů. (V1, V2, V3, V4 a V5.) Krev je kapalina, kterou člověk a ostatní živočichové nutně potřebují k životu. (V1, kterou V2.)
2. Babička se ho zeptala: „Proč jsi toho psa dráždil?“ „On si mě všiml nejdřív,“ říká Míša, „a štěkal na mě.“ „Ale dráždils ho ty,“ opakuje znovu babička. Michal lítostivě dodává: „Já jsem mu ukazoval klacek.“ „Proč lžeš?“ zlobí se babička. „Já jsem tě viděla. Uhodils ho klackem a on na tebe skočil.“

UČEBNICE

str. 172

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – SOUVĚTÍ, ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

1. a) Na nádraží se setkáme s přáteli.
2. c) Koně zahnal sedlák do stáje.
3. a) se objevily; b) leželo; c) stoupala
4. b) Bratr i sestra se těšili na zájezd k moři
5. b) Kosi zpívali, ale déšť nepřestával.
6. c) Petr tvrdil, že ho nic nebolí.

Uč., str. 174–176

XV. ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ

UČEBNICE

str. 174

1. bydlet, obydlený, dlouhá tyč neboli bidlo, bydlíště, pýcha, pyšný, pyšnit se, píchnout se, zpychnout, mýlit se, omyl, miláček, zmýlená, pomýlený, lysý, lysina, lis, kachna lyska, lísat se, povykovat, vykonat, výkonný, výkonnost
2. a) do školy, v broskvi, do skály, o králi, za chvíli, na zeměkouli, na poli, s cibulí, k jeteli, v konvi, o spisovateli, v cíli, z Břeclavi
b) kosi zpívají, lvi se protahují, vyčištěné příkopy, vysoké topoly, rybáři loví lososy, ve spíži jsou moli, dává snadno góly, krmit husy, sedět na židlích
3. a) zhlédli představení, zčervenal studem, zpívá v muzikálu; prázdniny strávíme u babičky, jablka shnila, skončili bychom dříve; ztratila klíče, vyzkoušeli bychom tu novou loď, zkus to znovu; budeš vzpomínat na kamarády, vzlétli k nebi, vztyčíme vlajky
b) zhlédli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; zkus – 2. os., č. j., zp. rozk.; budeš vzpomínat – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.
4. a) Praha, Pražan, pražské památky, Karel, Karlův, králův rozkaz, Česko, Češka, čeština, francouzský, Francouz, francouzština
b) Ve druhém řádku.
5. a) v televizním posílání → vysílání, na nákladní → základní škole, objezd → odjezd na hrad, v pokladní → výkladní skříni, představil → postavil jsem se, dědeček se objímá → zajímá, výprask → poprask v naší třídě, všichni podvodníci → závodníci, batohy na popravu → výpravu, neumí odvázat → zavázat tkaničky
b) vy-dař-il, pře-krás-né, se-řad-ili, s-bal-ené

UČEBNICE

str. 173

6. Slíbils mi/mně, že mi/mně napíšeš. Počkej na ni před domem. Proč jste mi/mně nic neřekli? Vidím na ni z balkonu. Nebuď na ni tak zlý. Půjdeme tam s vámi. Neseme jí slíbené sklenice.
7. a) c) psí víno, vztekli vlci, trpělivi pacienti
b) rybí (jarní), slabý (mladý), liščí (jarní), usměvavý (mladý), losí (jarní), ryzí (jarní), psí (jarní), vztekli (mladý), trpělivi (mladý), rychlí (mladý), veselý (mladý), krabí (jarní), veselí (mladý), smělý (mladý), cizí (jarní), kuchařskými (mladý), pálivými (mladý), psí (jarní)
8. a) je, jsou, nemám, je, nemá, závidím, mají

b) kamarádka, stěžuje, skutečnosti, mít, mohly

9. **b)** Lidé chodí po dvou nohách, ale někdy také po čtyřech. Kamarádím se třemi dětmi. Kdysi jsem milovala pohádku o Alibabovi a čtyřiceti loupežnících. Potřebuji boty číslo třicet osm. Na dovolenou jedu s oběma rodiči. Za třicet dva kg meruněk jsme utržili devět set šedesát korun. Na bábovku potřebuji dvacet dkg mouky a šest vajec. Na vysvědčení jsem měl kromě dvou dvojek samé jedničky.
10. Dívky **si hrály** u řeky. Chlapci **utíkali** do lesa. Lyže **se** samy **rozjely**. Stromy velmi rychle **odkvetly**. Kuřátka **se batolila** vedle mámy. Všechny děti **se** společně **radovaly**. Kůzlata **se** poklidně **pásla**. Hejna špačků **posbírala** úrodu třešní. Nástroje **byly uklizené**. Pravěcí lovci **lovili** medvědy.